Izudin Duraković i Mirzet Hamzić

USPJESI U DEVEDESET I ČETVRTOJ

Gračanica, 1995.

ARMIJA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE
INFORMATIVNA SLUŽBA 2. KORPUSA

Urednik:
Ekrem AVDIĆ

Izdaje: 22. divizija - sektor za moral

Za izdavača:
Tarik NUHANOVIĆ

Autori: Izudin DURAKOVIĆ
Mirzet HAMZIĆ

Fotografije:
Reuf KAPETANOVIĆ

Tehnički urednik:
Huso VEJZOVIĆ

Lektor-korektor:
Omer HELIĆ

Kompjuterska priprema:
Asim HADŽIĆ

Tiraž: 500

Štampa: DD »GRIN« Gračanica

Za štampariju:
Hajrudin ĆUDIĆ

Izudin Duraković i Mirzet Hamzić

USPJESI U DEVEDESET I ČETVRTOJ

(u z/o OG - 2)

Gračanica, 1995.

PREDGOVOR

Nevelik broj tekstova koji su pred vama pisani su s namjerom da se još jednom baci pogled na godinu koja je iza nas, a koja je, kao ni jedna ranije, donijela uspjehe na koje svi skupa možemo biti ponosni.

U fokus je stavljeno nekoliko događaja i likova koji su pratili događanja iz različitih perspektiva i sa različitim udjelima u njima.

Ambicija ove brošure nije da zadovolji naučne ukuse i da odgovori nekim istorijskim događanjima. Ona je, prije svega, podsjećanje na uspjehe jedinica OG-2, sa posebnim akcentom na 212. Bo.br., koja je iz različitih pobuda i okolnosti često ostajala zaobiđena i nepominjana.

Iako se govori samo o uspješnim akcijama, treba imati u vidu da je najveći uspjeh održavanje pobjedničkog trenda i mijenjanja karaktera ratu, jer se iz odbrambenog prešlo na oslobodilački način pružanja otpora ukupnoj agresiji na Republiku Bosnu i Hercegovinu. S obzirom da nastaje u vremenu kada se postavlja veliki broj pitanja kao - da li je vrijeme da se radi nešto slično ovom projektu, da li su načini na koji se rade pravi, da li je obuhvaćen neko od onih koji nisu, i tako u nedogled - mišljenja smo da sve što se zapiše ostaje i da je podložno promjenama, ali da ostaje kao dobar putokazni put do nekih dešavanja koja lagano prelaze u zaborav. Vjerujući da su dobre strane brojnije u odnosu na eventualne opasnosti, nastavljamo sa ovim radom.

Stranice koje su pred vama specifičan su katalog akcija, likova boraca i starješina, koji su na nivou Operativne grupe dva obilježili devedeset i četvrtu godinu.

U nadi da ćemo u godini u kojoj smo imati širu lepezu i jednih i drugih, ulazimo u godinu u kojoj jesmo.

Autori

Kada se danas govori o uspjesima u '94. godini na prostorima koji su ulazili u zonu odgovornosti OG-2, po pravilu se previđaju neke činjenice, koje ne bismo smjeli brzo i olako zaboravljati. Oni koje sjećanje bolje služi, pamte da je krajem mjeseca septembra 1992. godine formirana OG-2 (tačnije 27. septembra 1992. godine), s čim je završena jedna faza organizovanja 2. korpusa Armije RBiH. U kojoj mjeri je ovaj potez bio dalekosežan, pokazalo je vrijeme njezina trajanja, koje će dati niz uspješnih operacija i teritorije slobodne Bosne i Hercegovine proširit će u mjeri koja je zavidna.

Kao što je poznato, nedugo poslije formiranja OG-2, tinjajuće nesuglasice sa ekstremnim dijelom HVO prerastaju u pravi sukob. U kojoj mjeri s pravom možemo reći da je izbio sukob sa ekstremnim dijelom HVO, najbolje svjedoči činjenica da na području tuzlanske regije ovi nesporazumi nikada nisu prerasli u sukob i da je Armija RBiH na ovim prostorima funkcionisala kao Armija dvaju naroda, a potpomognuta i dijelom Srba koji su bili bosanski orijentisani. Korektni odnosi sa hrvatskim narodom, ili tačnije rečeno sa jedinicama regrutovanim iz ovog naroda, nisu tuzlansku regiju poštedjeli strašne blokade, koja će život na ovoj regiji učiniti gotovo nepodnošljivim. Humanitarna pomoć nije stizala, a o komercijalnoj robi da i ne govorimo. Cijene su vrtoglavo rasle, zalihe se iz dana u dan topile, prodavalo se iz kuća i stanova sve što se moglo prodati. Veći centri, kao što je Tuzla naprimjer, u najvećoj mogućoj mjeri osjetili su posljedice ove blokade.

Stanje u Gračanici i okolnim mjestima bilo je nešto podnošljivije, što nikako ne znači da je bilo lako izdrživo. U dobroj mjeri stanje je olakšalo mudro političko organizovanje, a predsjednik opštniske vlade za taj period, Reuf Sokolović, kaže:

"Izvršni odbor je, svestrano tumačeći pojam mobilizacije, pošao od toga da je to toliko široka oblast da zahtijeva najveću moguću kreativnost u formulisanju ciljeva i postavljanju sistema odbrane. Dakle, kad se razgovara o tome kakva je bila logistička podrška civilnih vlasti OG-2, treba imati na umu da smo mi, prije svega, napravili jedan sistem funkcionisanja svih društvenih struktura zahvaljujući kvalitetu ljudi koji smo mi imali u Izvršnom odboru, a, s druge strane, upravljanje tim sistemom je pokazalo da su kreativnost, domišljatost, spretnost i umješnost ljudi, koji su u to vrijeme radili u Izvršnom odboru, bili na visini zahtjeva koje je nametala agresija. Mi smo pošli od toga da je neophodno

napraviti Plan odbrane polazeći od pretpostavke, od najnepovoljnij varijante da nećemo dobiti ni kilogram namirnica ni od koga, nego s moramo isključivo osloniti na vlastite snage, a to znači vlastite izvore kadrovske, materijalne, finansijske i fizičke. To smo imali u vidu. U

Predsjednik i potpredsjednik Izvršnog odbora sa dobitnicima "Zlatnog ljiljana"

Izvršnom odboru već '92. godine smo napravili program proljetne i jesenje sjetve, sa zadatkom da iskoristimo sve što se da iskoristiti. Drugo, formirali smo robne rezerve, treće, u saradnji sa humanitarnim organizacijama pristupili smo planskom usmjeravanju distribucije roba. Formirali smo fond gdje smo mobilisali novčana sredstva građana i preduzeća. Na taj način smo obezbjeđivali određene materijale za logističku podršku Armiji. To su bile tri stvari: prvo hrana, drugo gorivo i treće proizvodnja materijalno-tehničkih sredstava. Mi smo takođe bili prvi inicijatori formiranja i zaživljavanja namjenske proizvodnje i prvi proizvođači tromblona i mina na regiji. Čak smo snabdijevali i druge jedinice ovim neophodnim repromaterijalom, jer je iz Hrvatske dolazilo dosta nepovoljnih vijesti, a svim pametnim ljudima bilo je jasno da ti signali

govore da će se i Hrvatska uskoro pridružiti agresoru. Ja želim posebno da istaknem doprinos Faruka Širbegovića, potpredsjednika Izvršnog odbora, i Zuhdije Mujića, odgovornog za ovu logističku aktivnost. Njih dvojica su, zajedno sa drugim članovima Izvršnog odbora, ostvarujući funkcije sistema koje smo postavili 1992. godine na samom početku našeg rada, formirali razna pomoćna tijela Izvršnog odbora. Jedno od njih je Fond, a drugo je sekcija za snabdijevanje, koja je toliko bila široko postavljena, da je pokrila teritoriju i Republike i Hrvatske. To je sve omogućilo da mi onu godinu, za koju s pravom kažemo da se nikad više ne ponovi, relativno uspješno prebrodimo. Kad kažem relativno, imam na umu da smo stavili na prvo mjesto podršku Armiji, a druge oblasti javnog, političkog i društvenog života smo toliko redukovali da smo ih praktično sveli na bukvalno preživljavanje. Imali smo gorivo za Armiju i imali smo za najteže bolesnike, kao i za ratnu bolnicu. Oni su uvijek imali goriva koliko im je trebalo da zadrže minumum svojih funkcija u cijelom sektoru, a maksimum spremnosti u vojnom. Dužan sam da kažem da je kod obezbjeđivanja goriva veliku ulogu odigrao komandant Osman Puškar, jer je u nekoliko navrata obezbjeđivao kerozin i druga goriva iz vojne logistike, a mi smo na našoj benzinskoj stanici u Doborovcima, vodeći računa da nema tih energenata uopšte na regiji, maksimalno racionisali potrošnju. Držali smo, znači, pod kontrolom sve i moram reći da smo naišli na razumijevanje Armije. Nas je same iznenadila odluka komandanta da se vojnicima daju dva obroka. Prvo, to smo shvatili kao jedan gest razumijevanja i podrške civilnim vlastima, međutim, na sjednici Izvršnog odbora i Predsjedništva mi smo rekli da je nedopustivo da u najvećim naporima, kada je zima bila izuzetno oštra, kad su bila intenzivna dejstva, da smanjimo broj obroka i zatražili smo od komandanta da povuče takvu odluku, jer smo doturom roba praktično pokazali da imamo rezervi. Takođe, važno je reći da smo naišli na puno razumijevanje u humanitarnim organizacijama. Zaista, nismo imali nikakvih nesporazuma, to su ona lijepa vremena kad smo imali opštu podršku svih i kada smo imali samo jedan cilj - da se dobro spremimo i održimo visok stepen borbrene aktivnosti vojnih snaga. Šta je ovdje impresivno? Izgleda paradoksalno: mi smo u najtežim vremenima izvršili pripreme za najveće vojne uspjehe i to je ono što vojne uspjehe čini još većim. Zaslužuje to da se široko, duboko i odgovorno analizira, kako bi svako našao u tom mozaiku kakav je bio njegov doprinos. I mi sami smo, vjerovatno u namjeri da se suprotstavimo i

pokažemo neprijatelju da smo faktor sa kojim mora računati, zaboravili šta smo uradili. Šta moramo voditi računa? Moramo predstaviti mnoge pojedince koji su nesebično davali ispred sebe, odricali se ispred svojih usta, ispred svoje djece, da bi imali naši borci, da bi imale porodice poginulih i teško ranjenih boraca. To su bila ona slavna vremena, na koja s pravom možemo biti ponosni. Ukratko da kažem: dobro smo postavili sistem, a da je tačno što sam rekao, da je dobar sistem, govore rezultati koje smo postigli i da su to nosili ljudi koji su dali sve od sebe i postigli su jedan vrhunac kreativnosti. Mi smo pravovremeno donosili najbolje odluke. To je omogućilo da smo mi u najtežim uslovima "gladni, bosi i goli jurišali na nebo". Tako se to govorilo. Mi smo, zaista, imali takvu zimu '93/94. godine. Svima nama u ušima dobuju sablasni odjeci konjskih kopita, kad smo gradom mogli vidjeti samo neku zapregu izgladnjelih konjčića sa njihovim vlasnicima pored njih, koji voze hranu borcima, koji voze ranjenike, ali to je jedna slika jednog opšteg, vrlo teškog stanja. Na drugoj strani, kad god je trebalo za dejstva, mi smo imali gorivo. Imali smo to razumijevanje građana i uvijek smo imali određene rezerve krvi. Nažalost, i to se mora istaći. Ali, činjenica je da se na jedan poziv znalo odazvati i po dvije stotine građana. Dva puta su i članovi Izvršnog odbora davali krv u akcijama. Znači, i ta najdragocjenija tekućina bila je u našem programu rada i mi smo na tome radili.

Vraćam se na početak, vidjeli smo šta znači mobilizacija kad se toj riječi pristupi kreativno, kada se sve ono što se može stavi u funkciju odbrane. To je mobilizacija, znači, i ljudi i sredstava, gdje je moralna komponenta posebno važna. Ljudi su vidjeli da se svi odričemo. Nije bilo onih koji su se izdvajali po nekoj velikoj ličnoj potrošnji. Naprotiv, kad tome dodamo onaj mrak, koji je vladao prošle godine, i kad se sjetimo kako smo vrijeme provodili u Zanatskom centru, koji je zaista bio centar okupljanja svih nas, onda možemo reći da smo dobro radili. Još šta bih istakao: u opštem mraku, profesor Hadžiaganović se pojavljuje sa školskim programom, znači radi škola, prosvjetni radnici, nastavnice i profesorice se dotjeruju, pripremaju, uzbuđeni su, jer pripremaju na radiju i televiziji časove pred najširim auditorijem. Koliko je to značilo za moral naroda! Znači, uprkos svemu, život teče.

Mi smo na prvo mjesto stavili potrebe boraca, njihovih porodica i porodica poginulih, naših šehida i teško ranjenih. Svi su mogli doći pod znak pitanja i svima je bilo nešto uskraćeno, a ovoj kategoriji nikada ništa nije uskraćeno od onoga što smo imali. Učinili smo da dobiju

maksimum koji je bio moguć. Mi puno ne ističemo to, jer to smatramo normalnim. Za nas je potpuno bilo normalno da ova struktura bude zadovoljena, jer mi smo rekli da samo zadovoljan borac , koji zna zašto se bori i koji je siguran da je njegova porodica obezbijeđena, može da daje i na prvoj liniji rezultate, da je to glavna komponenta njegove moralne čvrstine. Kad on vidi da smo mi jedno: narod i vojska - vojska i narod, on će biti zadovoljan. Mi smo na tome najviše radili. Istovremeno, mi smo na prvo mjesto stavili proizvodnju, i to poljoprivrednu i u namjenskoj komponenti, a ostalo koliko je bilo električne energije. Apostrofiram rečenicu program preživljavanja, pod pretpostavkom da ništa ni od koga nećemo dobiti. To je i bilo. Mi smo, zahvaljujući jedinstvu naroda i vojske, uspjeli da u najtežim vremenima obezbijedimo adekvatnu logističku podršku i pripremimo se da ostvarimo i najveće vojne uspjehe.

To govori o nama, o nama kao sposobnim i odgovornim ljudima, koji u borbi za opstanak ne štede ništa. Mi smo učinili sve da naša Armija ima najbolji standard."

Posebno teška situacija bila je na vojnom planu. Združeni neprijatelj napadao je sa svih strana, vjerujući da će, ionako slabo snabdjevena, Armija RBiH pokleknuti, s obzirom da je dodatno iscrpljena surovom blokadom. Međutim, neuništivi bosanski duh je u najtežem vremenu progovorio snagom nesavladivosti. OG-2 uspješno brani teritorije iz svoje zone odgovornosti, pomažući na svim ratištima 2. koprusu, gdje je agresor silovito navaljivao.

U jeku najtežih borbi i opšte neimaštine razmišlja se o formiranju jedinice drugačijeg karaktera, koja bi bila pokretljivija u odnosu na ostale i koja ne bi imala svoju zonu odgovornosti. Ideja komandanta OG-2, Osmana Puškara, da se formira oslobodilačka brigada i inicijative preduzete u tom pravcu, rezultirale su naredbom ŠVK Armije RBiH od 03.12.1993. godine o formiranju 212. bosanske oslobodilačke brigade, koja je prva sa takvim imenom nastala u Bosni i Hercegovini. Međutim, uz sav značaj koji se mora pridati ovoj naredbi, ona bi ostala mrtvo slovo na papiru da se nije odgovorno i predano prišlo realizaciji ove naredbe. Za njenog komandanta imenovan je oficir ekstra klase Bahrija Džananović, koji je okupio ekipu i ona je već 01. marta 1994. godine bila postrojena, a jedinice iz njenog sastava spremne za borbu. Kako smo iz razgovora sa komandantom ove brigade saznali, ova brigada je "počela

sa ledine", s namjerom da se ne traži ništa dok se na bojnom polju ne provjeri njena vrijednost. Sastavljena od momaka u koje se moglo vjerovati, jer su iza sebe imali dosta ratničkog iskustva, svakako je, uz mudro i znalačko rukovođenje, mogla napraviti puno.

Iako ne želimo umanjiti značaj i ostalih brigada koje su tvorile OG-2, ipak ovdje opravdano u fokus stavljamo prvu bosanskooslobodilačku brigadu. Dva dana po postrojavanju imaju jednu uspješno obavljenu akciju, a dva mjeseca poslije toga predstavljaju udarnu pesnicu u oslobađanju najprije Stambenih, a potom i Vijenca, što je Armiji RBiH dalo poseban polet i, poslije gotovo neizdržive blokade, vratilo sigurnost među dobro iznurene borce. Tok rata u BiH dobio je jednu sasvim novu putanju i karakter, poslije čega nismo više čekali zapitani gdje će agresor udariti, nego smo tu vrstu zapitanosti prebacili na agresorsku stranu.

Kažemo, iako je u naslovu ove knjige fokusirana '94. godina i uspjesi u zoni odgovornosti OG-2, ipak se poseban akcenat mora staviti i na vrijeme koje je prethodilo toj godini, u kojoj smo kao narod položili ispit zrelosti i cijelom svijetu pokazali da imamo pravo na postojanje i pravo na državu. Samo ravnomjernom podjelom tereta i odgovornim ponašanjem na svakom mjestu pokazalo se da nijedan problem nije neprebrodiv.

Poslije toga - uspjeh je došao kao posljedica.

Hasan Mostarlić, komandant 22. divizije

Godina preokreta na bojnom polju je iza nas

"Iako smo u '94. godinu ušli iscrpljeni teškom blokadom slobodnih teritorija Bosne i Hercegovine, mi nismo prestajali razmišljati o akcijama koje bi koliko-toliko olakšale život na teritorijama koje bi ulazile u zonu odgovornosti OG-2. Tako smo, na neki način, ustanovili spisak prioriteta.

Objekti koji su se nadnosili nad naselja Lukavica i Lukavica Rijeka, bili su u to vrijeme prvi na spisku. Poznato je koliko su svakodnevna razaranja i ubijanja prouzrokovali agresori razmješteni po Obliću, Panjiku i Vukovcu. Poslije opsežnih priprema preduzeta je akcija, koja je za cilj imala odbacivanje četnika sa ovih uzvišenja i svima je poznato da je briljantno izvedena i u kratkom roku, sa minimalnim gubicima, uz dobar plijen i značajne gubitke na suprotnoj strani. Poslije ove akcije, neki mještani su, bar na trenuak, mogli ponovo nesmetano ući u svoje kuće, što je prije ove akcije bilo nezamislivo.

Druga rak rana u zoni naše odgovornosti bio je Vijenac. Bila je ovo akcija koja je zahtijevala opsežnije pripreme i uključivanje većeg broja, kako boraca, tako i starješina. Ovdje smo prvi put u značajnoj mjeri koristili 212. Bo.br., koja je i ranije imala nekoliko akcija, ali Vijenac je bio prva prilika da se stekne uvid u sposobnosti prve oslobodilačke brigade u našoj Armiji. Ono što je učinjeno na Vijencu, u rekordnom vremenu, sa tako velikim plijenom i brojem izbačenih i zarobljenih četnika, zaista se graniči sa nemogućim.

S druge strane, Vijenac će se pominjati kao akcija koja je definitivna prekretnica otpora agresiji na Bosnu i Hercegovinu. Jer, ko oslobodi ovu kotu, može osloboditi i svaku drugu u našoj Republici.

Iako u ovakvim situacijama, kada bacamo letimičan pogled na zbivanja u protekloj godini, akcenat obično stavljamo na uspješne akcije, mi ne smijemo gubiti iz vida održavanje ovog trenda, trenda da ne čekamo neprijatelja zapitani gdje će udariti, nego da se oni pitaju šta je naš sljedeći potez - uspjeh je, možda, veći od svih ostalih.

Problemi koje nam je zadavao Vis od početka rata stavljali su ovu kotu u sami vrh prioriteta. Preduzete su pripreme da se četnici potisnu dublje u vrleti Trebave i da naša Armija postane gospodar ovog najvišeg vrha od Spreče pa sve do Save. Kao što znate, u avgustu mjesecu, jednom munjevitom akcijom naši borci, jednom za sva vremena, zastavu naše države iznijeli su na najviše mjesto na Visu, gdje će se ona vihoriti dok nas ima. O toj akciji je puno pisano, a ja mogu reći da je ona kontinuirani nastavak naših uspjeha započetih u '94. i da je pokazala da ništa nije nemoguće ako se predradnje učine na visoko profesionalnom niovu, koje kasnije prekaljeni borci hrabro izvedu na terenu.

Poznato vam je da je nedugo zatim otpočela nezapamćena ofanziva na Bihaćku regiju i da su postojali realni izgledi da 5. korpus bude potpuno razbijen. Naša Armija je jedna i ona je spremna braniti bosanski teritorij na svakom mjestu. Zato smo preduzeli akciju širih razmjera, koja je trebala vezati neprijateljske snage u našoj zoni odgovornosti. Izvršili smo koncentraciju snaga, koja nije mogla ostati nezapažena, i četnici su svoje elitne snage sa bihaćkog bojišta prebacili u rejon Doboja. Prije te akcije preduzete su aktivnosti u kojima smo ovladali značajnim kotama Javor, Kamen, Kik i Bezimeni vis. Iako 22. oktobra nismo pomjerili linije u našu korist, slobodno možemo reći da smo, vezivanjem neprijateljskih snaga za rejon Doboja, u potpunosti uspjeli u svojim namjerama. Napadi na Bihaćku regiju su jenjavali i sve je bilo jasnije da će 5. korpus uspjeti da opstane. Ovom akcijom pokazali smo da je Armija RBiH jedna cjelina i da kao takva uvijek mora biti spremna na zajedničku akciju, pa čak i kada su njene jedinice fizički međusobno udaljene više stotina kilometara.

S akcijom na Gornoj Orahovici mi smo završili '94. godinu i poslije te aktivnosti naših snaga stanovnicima Halvadžija, Mujagića i Potoka omogućen je povratak na njihova ognjišta. Doduše, riječ je o dobro porušenim objektima, ali to je za ove ljude manje bitna činjenica.

Kada se podvuče linija ispod '94. godine, vidi se da je to godina uspjeha, a nadati se je da će to tako biti i ubuduće."

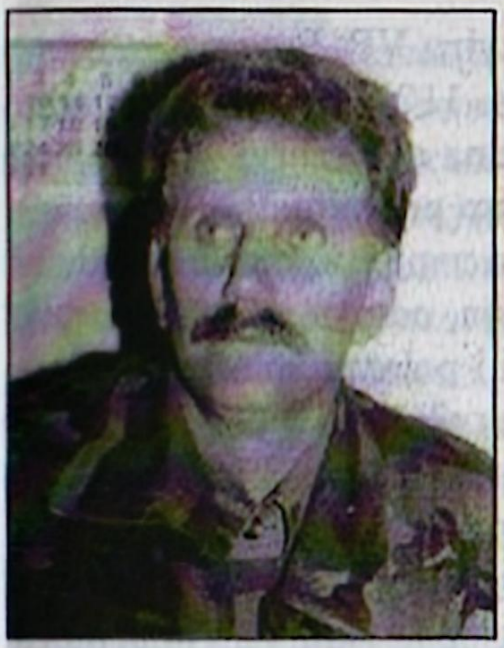

Osman Puškar, komandant OG-2

Oborili smo sve doktrine ratovanja

"Kada je u pitanju izvođenje borbi na teritoriji zone odgovornosti OG-2, treba istaći da su prije izvođenja borbenih dejstava bile izvršene određene radnje. Najprije su urađene organizacijsko-formacijske promjene s ciljem da se jedinice, koje su uglavnom imale pozicioni karakter, odnosno jedinica koje su držale linije odbrane, prave jedinice koje će izvoditi ofanzivna dejstva. Period od septembra '93. do marta '94. godine iskoristili smo za formiranje 212. Bobr. Ova brigada formirana je tako da borci ove jedinice mogu uspješno izvoditi ofanzivna dejstva sa osnovica posadnih jedinica koje su bile u z/o te brigade.

To nam je bio jedan cilj, a drugi cilj nam je bio da provjerimo funkcionisanje vojske na principu eksteritorijarnosti i da od pozicionih jedinica počinjemo polahko stvarati "A" i "B" ešalon. Tako smo došli u situaciju da imamo jedinice koje čuvaju z/o i oslobodilačke jedinice. Pored toga, izvršili smo koncentraciju snaga i sredstava na jednom mjestu. Odabrali smo pažljivo starješine i vojnike za ovu jedinicu. Sistem popune ove brigade bio je karakterističan po tome što je ova popuna išla iz jedinica OG, tj. od tri postojeće brigade formirana je i četvrta bez povećanja brojnog stanja. Time smo dobili na racionalizaciji vojske. Kad su u pitanju posadne jedinice, onda je preduzeto niz mjera koje su imale zadatak da:

1. Sređivanje posadnih jedinica, odnosno njihovo dovođenje do nivoa da su sposobne da se na svakom prostoru, za određen period, dok oslobodilačke jedinice ne pristignu, brane i na taj način spriječiti neprijatelja da zauzima nove teritorije. Tu aktivnu odbranu smo temeljili na artiljerijskim sastavima koji su bili u okviru brigada, MAD koji smo rasformirali i formirali čete za podršku i protivoklopnu borbu od postojećih oruđa koje su ove jedinice imale. Dalje, kod posadnih jedinica smo pristupili formiranju novih izviđačko-diverzantskih jedinica manjeg sastava, koje mogu intervenisati u njihovoj zoni i interventnih vodova u okviru svakog bataljona. Interventni vod je bio i kao rezerva, a na nivou

OG-2 oformljena je rezerva koja je bila u okviru VP. Rezerva je bila u svim brigadama i ona je bila lahko pokretna. 117. Bbr. je imala jedan bataljon u Bosanskoj posavini a to je bila jedna od rezervi OG, koja se mogla brzo izvući i lahko intervenisati na svim pravcima.

Pored toga, u taktičkom smislu, da bismo uspješno izveli ove aktivnosti, mi smo pristupili tzv. pomjeranju linija, odnosno radi se o taktičkom postupku u kome treba da se jurišni i polazni položaj poklope. Gdje god je moguće, izvršeno je pomjeranje položaja, a posebno tamo gdje smo planirali borbene aktivnosti. Pomjeranjem linija došlo se praktično do poklapanja polaznog i jurišnog položaja. U početku je to stvaralo probleme kod vojnih obveznika zbog njihove naviknutosti da, u relativno sigurnim uslovima, čuvaju z/o do opasnosti koja je prijetila smanjivanjem razdaljine. To je ponukalo niz taktičkih postupaka u maskiranju, izradi lažnih rovova, zemunica itd, da bi sve to kod agresora izazvalo sliku da smo još brojniji i da se ozbiljnije pripremamo za polazni položaj. Mi smo, u stvari, htjeli da u '94. godini preuzmemo inicijativu. Kad je u pitanju priprema za preuzimanje inicijative, onda smo najvažniji dio tog posla izvršili u OG-2, odnosno utvrdili smo prioritetne zadatke.

No, ja bih prije istakao da smo u stvaranju preduslova za izvođenje ofanzivnih akcija i operacija krenuli na obuku komandi i jedinica. Kad govorim o obici komandi, onda moram istaći da su napravljena tri grupna zanimanja u OG-2, gdje su razrađeni i napravljeni planovi ofanzivnih dejstava. Na osnovu tih grupnih zanimanja naređeno je komandama brigada da naprave svoja grupna zanimanja i naprave svoje planove, koji će biti osnova za izvođenje borbenih dejstava. Poslije toga izvršena su komandirska i komandantska putovanja svih objekata. Komandanti brigada bili su upoznati sa svim objektima i na određenim tačkama je vođena kompletna rasprava na terenu, što podrazumijeva obilazak linija, pripremu jedinica, rad na tome, itd. Dakle, taj dio obuke je kvalitetno obavljen. U obuci vojnika u toj godini posebno je bila karakteristična 212. Bobr. Tu smo akcenat stavili na obuku njenih jedinica, uobličavanje i uvojničavanje. Praktično, jedinica je formirana za tri mjeseca i deset dana. Najveći dio posla odradio je komandant brigade, a komanda OG-2 mu je pomagala. Ja, kao komandant OG-2, dosta sam im pomagao, jer je 212. Bobr moja ideja kao komandanta, odnosno, stručnih organa OG-2. Mi smo uputili pismo komandantu 2. korpusa u devetom mjesecu '93. godine, u kome smo tražili da se

promijeni način ratovanja i da se formiraju oslobodilačke brigade. U tom pismu smo tražili da se sa pozicijskog pređe na oslobodilački rat, odnosno, da se sa domobranskog sistema pređe na oslobodilačku vojsku eksteritorijalno popunjenu. Prva takva brigada, na nivou 2. korpusa, bila je 212. Bobr. Moram istaći da je i ranije postojala 210. živinička brigada, koja je bila rezerva korpusa kao pokretna brigada, jer nije imala svoju zonu odgovornosti, odnosno, nije imala dodira sa neprijateljom. Ta jedinica je puno toga uradila, ali prva oslobodilačka brigada, koja je formirana od postojećeg broja boraca, a da brojno stanje nije mijenjano. Praktično, mi smo išli na racionalizaciju vojske, odnosno sistema.

Posebna pažnja posvećena je obuci izviđačko-diverzantskih jedinica u okviru brigada. Taj posao smo vrlo kvalitetno odradili, tako da smo imali pripremljene jedinice za izvođenje ofanzivnih dejstava, a i za kvalitetno izviđanje neprijatelja.

Šta je novo u taktici?

Prvo što smo uradili u taktičkom pogledu jeste da naše jedinice nisu više bile posadne snage, nego smo imali snage za ofanzivna dejstva. Drugo, išli smo na kombinaciju posadnog sistema i sistema za napad. Šta to znači?

Evo, u oslobađanju Oblića, kao jednog od važnih objekata na teritoriji u zoni odgovornosti 109. i 111. brigade, mi smo uredili da od posadnih snaga formiramo tri borbene grupe koje su djelovale na tri pravca. Imali smo izviđačko-diverzantsku jedinicu 111. brigade sa posadnim snagama, sedmu četu 212. Bobr. sa posadnim snagama 109. brigade i artiljerijsku grupu koja je bila potčinjena komandantu 109. brigade. Znači, u taktici smo uveli jedan novi grupni sistem - kombinaciju posadnih snaga, snaga za napad, snaga u rezervi i artiljerijske jedinice. U taktičkom smislu, ovladavanjem objektom kao što je Oblić mi smo daleko popravili taktički položaj naših jedinica, a i kvalitetu zaštite teritorije. Poslije toga oslobodili smo Vijenac. No, prije toga, 117. brigada je imala zadatak zauzimanje tzv. objekta Restoran na Vijencu, a OG-2, odnosno 119. brigada pomjerila je linije, odnosno svoje položaje na Oštriću prema neprijatelju. U izvođenju akcije na Vijencu komandovala je Taktička grupa, u čiji sastav su ušle starješine iz kurpusa, OG-2 i OG-6. Snage koje su učestvovale iz OG-2 bile su 117. bbr i 212. Bobr kao glavne snage za izvršenje zadatka, a četa VP OG-2 i još dvije jedinice iz 109. i 111. brigade bile su rezerva koje su trebale u određenom trenutku da se primaknu. Znači, i u akciji Vijenac primijenili smo istu taktiku kao na

Obliću. Pored toga, u taktici smo primijenili stalno ubacivanje snaga u pozadinu neprijatelja. Detaljnim izviđanjem utvrđivano je gdje su minsko-eksplozivne prepreke, gdje su linije odbrane, kakav je raspored linija odbrane i drugo i na tom principu smo ubacivali naše snage u pozadinu neprijatelja. To je posebno karakteristično za akciju Vis i akciju oslobađanja Javora, Kika, Bezimenog visa i Jankovića brda.

Ovladavanje Visom podrazumijeva ovladavanje najvišim vrhom na Trebavcu i otvaranje Trebavca za izvođenje daljih borbenih dejstava na pravcu Gračanica-Malešići-Modriča. Taj posao smo pripremali kao i na Vijencu. Izvršeno je pomjeranje linija odbrane, odnosno položaja. 111. brigada je dobila zadatak da uradi svoj plan i prijedlog. Taj plan smo modifikovali i formirali smo 5 borbenih grupa. Znači, išli smo opet na grupni sistem. U pripremi akcije komandanti borbenih grupa, zajedno sa mnom, obišli su linije oko Visa. Pored toga, izvršena je moralna priprema do nivoa komandira voda. Imali smo jedno komandirsko izviđanje, na kojem smo konkretizovali zadatak komandira četa, komandanata bataljona na tome prostoru i komandanata borbenih grupa na svim pravcima. Obavljene su detaljne pripreme, gdje je svaki komandir voda dobio svoj zadatak da sa svojim komandirima odjeljenja izvrše neposredne pripreme vojnika. Pored toga, sektor za moral OG-2 izvršio je pripreme sa borcima i starješinama, a posebno je služba za informisanje, koja je bila na terenu, odradila zadatak sa zvučnim efektima. Taj je zadatak odrađen za dva dana. U međuvremenu je izvršeno primicanje artiljerijskih jedinica. U taktici smo primijenili da se sve komande u okviru OG-2 moraju upoznati sa detaljima svake komande. Popravili smo taktički položaj svih jedinica za izvođenje ofanzivnih dejstava širih razmjera.

Javor, Kik, Jankovića brdo - to je zadatak manjeg značaja. Trebalo je izvršiti popravljanje taktičkog položaja jedinica 111. brigade. Zadatak je bio da ovladamo prvim grebenom, a da se jedinice prebace na drugi greben, tako da u eventualnim napadima četnika sa tog pravca uvijek imamo rezervni greben. Drugi zadatak bio je da udaljimo artiljerijske jedinice neprijatelja koje su tukle grad Gračanicu, odnosno da odu sa tog dijela što dalje, tako da grad više nije u dometu ili je u nepreciznom dometu, kako bismo zaštitili civilno stanovništvo. I u ovoj akciji smo pripremili istu taktiku, a to je ubacivanje snaga i to klinom naprijed, što znači probijanje na određenom dijelu (Javor). Izviđačko-diverzantski vod "Panteri" su ušli i razbili četnički bataljon koji je bio na potezu Jankovića brdo-Brezici-Kik-Klupe. Zadatak je bio vrlo kvalitetno

izvršen. Znači, karakteristika je ubacivanje snaga, koncentracija postojećih snaga i sredstava i odbijanje kontranapada. Radio ćutanje je kvalitetno iznenađenje za četnike. Svi ovi postupci u taktici su novina. U ratovanju mašta je osnovna stvar.

Ono što je značajno za sve akcije jeste da su sve doktrine ratovanja oborene. Prvo, u odnosu na procjene, uvijek je četnika bilo više na linijama, nego nas što smo napadali, a znate i sami da smo pobjeđivali. Drugo, kad je u pitanju sanitetsko obezbjeđenje, odnosno zbrinjavanje jedinica, tu je doktrina sanitetskog obezbjeđivanja oborena. Ako uzmemo u obzir da postoje sanitetske prihvatnice od nivoa čete pa do korpusa, u ovom slučaju sanitet je bio tako organiziran da je uvijek išlo od najosnovnije jedinice pravo u određene ratne bolnice. Rasporedom ratnih bolnica kvalitetno smo zbrinjavali naše ranjenike. Naše prihvatnice su bile na prvim linijama. Treće, kad je u pitanju materijalno-tehnički faktor, mi smo u odnosu na neprijatalja bili inferiorni. U želji da izvršimo zadatak sa minimumom sredstava, a sa visokim moralom boraca, svi zadaci su uspješno izvršavani. Kad bih vam rekao da je za akciju Vijenac odobreno 80.000 sitne municije, a da je zarobljeno od četnika oko 200.000 komada metaka koji su imali za odbranu, onda je to jedan parametar kakva je Armija i kakva je snaga naših boraca kad su odlučni da izvrše nekakav zadatak.

U svakoj od ovih akcija nikao je po jedan ili dva junaka. Ma Vijencu su to bili Milan i Kuvajt. Na Visu je izuzetno junaštvo pokazao Mustafa Kahvedžić, komandir čete koji je poginuo na prvim borbenim linijama, zatim Habib Hadžić, komandir čete u 212. Bobr, koji je meni obećao da će zastavu zabosti na kapi Visa. Na Javoru, Kiku i Jankovića brdu to je Okan. Na Obliću izuzetan borac i komandir čete Batal. Svi su se oni iskazali kada je bilo najpotrebnije. Junaštvo su pokazali i komandanti brigada, koji su neposredno bili sa borcima na linijama odbrane. I to je karakteristika naših boraca i komandanata.

Na kraju da kažem da je u 1994. godini 65% ukupnih aktivnosti borbenih dejstava 2. korpusa izvodila OG-2. Mi smo od četnika na ovim prostorima preuzeli inicijativu. Sad četnici očekuju nas, mi više ne očekujemo njih. Mi napadamo na svakom pravcu gdje procijenimo da je neophodno. U narednom periodu treba očekivati veća borbena dejstva. Još da kažem da su u svim akcijama u zoni odgovorosti 2. korpusa učestvovale jedinice OG-2 i u isto vrijeme ovladali smo teritorijom od oko 200 kvadratnih kilometara."

Hazim Vikalo, načelnik opštine Gračanica

"Armija i narod su jedno"

"Godinu 1993. Armija RBiH je provela na dostignutim linijama iz '92. godine, jer u situaciji potpune blokade svaki pametan vojni strateg čuva dostignutu liniju i kraćim aktivnim napadima brani teritoriju koju kontroliše. Borci i starješine OG-2 su imali mudrosti i znanja da sačuvaju slobodnu teritoriju u toj godini. 1994. godine, nakon što smo 01. marta potpisali Vašingtonski sporazum, primirili smo i umirili jedno ratište,

Načelnik opštine sa pohvaljenim borcima

odnosno demontirali smo naše snage prema HVO, tako da se izrazim, a okrenuli se prema četnicima. Moram istaći da smo u 1993. i u prvoj trećini 1994. godine bili u najtežoj političkoj situaciji, jer smo za protivnika imali i četnike i ustaše, pa smo se odlučili da napravimo primirje sa onima sa kojima smo prolili manje krvi, sa kojima smo ranije imali bolje odnose. Rezultat toga jeste da smo se u nastavku okrenuli da

ratujemo protiv četnika, što je dalo rezultate od 2.000 kvadratnih kilometara oslobođenih teritorija. Kada je u pitanju naša, gračanička Armija, odnosno 111. i 212. brigada te komanda OG-2, poseban je uspjeh načinjen oslobađanjem Visa i mjesnih zajednica Donji i Gornji Skipovac, odnosno njihovog najvećeg dijela teritorije. Na taj način mi smo oslobodili i jednu veću površinu obradivog zemljišta kao i šumski dio, jedno prirodno bogatsvo. Taj prostor za nas znači puno, a za privredu i za stanovništvo opštine Gračanica to dodatno znači da je još bezbjednije, da može slobodnije i više da radi.

Oslobađanje Oblića, Visa, Kika, Javora i drugih teritorija omogućilo je, jednostavno, stanovništvu Lukavice, Babića, Malešića i okolnih sela da se slobodno kreće i radi, tako da je sve ono što smo investirali u Armiju samo akcijom na Visu više nego vraćeno. Moram istaći da je oslobađanjem ovih objekata učinjena i prava pomoć privredi samim tim što su četnici udaljeni od prostora na kojima se radi. Ja se nadam da će se i u nastavku, ako Bog da, nastaviti tendencija oslobađanja, jer smo sada obučeniji i opremljeniji, a našu veliku prednost u moralnom pogledu sada ćemo nadopunjavati većim iskustvom i znanjem, poznavanjem ratne tehnike, vojne doktrine itd. Posebno ovdje hoću da istaknem da se praktično jedinstvo Armije i naroda najbolje vidjelo u ovim akcijama, jer je pomjeranje linija izazvalo jednu dodatnu saradnju Armije i naroda, a uspjesima Armije na ovim prostorima borbeni moral naroda je popravljen.

Kada je riječ o logističkoj podršci, prije svega možemo govoriti o sistemu logističke podrške, jer o kvantitetu uvijek je diskutabilno govoriti, ali sistem gračaničke logističke podrške je obezbijedio jedan kontinuitet u praćenju, kako redovne ishrane, tako i paketa i smatramo da i dalje treba raditi u kontinuitetu i tako obezbjeđivati pomake naprijed.

Na kraju bih istakao i ovo: boraveći na ovom prostoru predstavnici Vrhovne komande su nas pitali ima li problema sa povlačenjem stručnjaka iz Armije u privredu u cilju pokretanja proizvodnje. Mi smo jasno rekli da ovdje civilna vlast funkcioniše od prvog dana. Ovdje je saradnja sa Armijom za primjer i mi se nadamo da će se ona i nastaviti onako kao i do sada, jer saradnja sa komandantom Osmanom Puškarom i sa njegovim pomoćnicima i saradnicima je bila na visokom nivou, a ona će biti nastavljena i sa novim komandantom. Znači opština se nije bavila Armijom, ona se bavila svojim poslom a Armija je rješavala svoja pitanja

i svoje probleme unutar svoje organizacije. Saradnja je bila na visokom novou i drugi bi trebali da je uzmu za primjer.

Što se tiče uspjeha, ovdje su pobijedili volja, odlučnost i hrabrost i sve ono što je nosio naš narod kroz ovo vrijeme rata, a to su prkos i želja da mi gledamo njih, a ne oni nas, sa tih kota.

Čestitam svim borcima na uspjesima, a ni šehide ne smijemo zaboraviti. Njih se uvijek moramo sjetiti, a ja se nadam da će njihovi prijatelji i saborci njegovati uspomene na njih kao i da će se civilna vlast brinuti o njima, jer je to i obaveza."

Udaljen samrtni zadah

Protjerivanjem četnika iz Lendića smanjene su mogućnosti neprijatelja da u djelo sprovedu davno zacrtane planove o presijecanju dijela teritorija gračaničke opštine i stavljanja u potpuno okruženje zajedno sa slobodnim dobojskim teritorijama. Međutim, uprkos uspjehu naših teritorijalaca u avgustu '92. godine, ta ideja je još uvijek bila u opticaju kod četnika.

Drugi četnički plan bio je frontalno širenje sigurnosnog pojasa oko Doboja, kako bi se naše snage odbacile u dubinu i na taj način omogućio dalji tok porobljavanja Bosne.

U obadva ova plana mještanima Lukavica Rijeke i Lukavice bilo je određeno napuštanje njihovih domova, a oni to nisu pomišljali ni u vremenu kada su četničke ofanzive dočekivali sa nekoliko pušaka i šakom metaka. Bilo bi nepravedno ovom prilikom ne pomenuti da se ono što su preživjeli mještani ova dva sela može mjeriti samo sa onim što je preživljeno u Teočaku i Čeliću. Napomenimo da su četnici brda, koja se nadnose na Lukavicu i Lukavica Rijeku, zaposjeli još pod plaštom bivše JNA i da su od tada neprestano sijali smrt po ovim naseljima.

Računa se da je od početka rata na ova mjesta palo blizu 10.000 projektila različitog kalibra i iz različitih oruđa. Tamo ne postoji kuća na kojoj nema tragova četničke bestijalnosti, a nemali je broj objekata koji su pogođeni sedam, osam, pa i više puta. Onaj kojeg put dovede na ova područja ostaće u čuđenju na kojoj razdaljini su hrabri Lukavičani živjeli i žive u odnosu na položaje četnika.

U sjećanju svih njih, kao i boraca 111. i 109. brigade, ostaće martovski dani, kada su četnici potisnuti sa Panjika, Oblića i Vukovca i time život u Lukavici Rijeci i Lukavici djelimično oslobodili svakodnevnog samrtnog zadaha.

Oblić su "odradili" askeri 109. dobojske brigade, predvođeni Senadom Batalevićem-Batalom, nosiocem najvišeg vojnog priznanja Armije RBiH "Zlatnog ljiljana", a pod komandom Džemala-Džeme Jukana. Godinu dana poslije, kada je iza sebe imao i Vis i mnoge druge akcije, Batal se uvijek prije svih sjeća Oblića. Kako se kaže, ne toliko zbog same težine izvođenja akcije, koliko zbog rušenja oreola neosvojivosti Oblića. Na drugoj strani, kojom je komandovao Smajl Mešić, imao je desnu ruku u "Crnim panterima", jedinici koja je veliki dio rata provela šetajući po visovima sa kojih su jednom zauvijek otjerali neljude, koji su pokušali posvojiti zemlju koja nikad nije bila njihova.

Istog dana kada su četnici protjerani, svi mještani Lukavica Rijeke i Lukavice ustali su i za jedan dan izvršili, gotovo besprijekorno, utvrđivanje naših linija odbrane, što je bio jedan od uzroka da naši borci nisu popustili pred četnicima koji su na desetine puta pokušavali vratiti jednom za sva vremena izgubljene položaje.

Hrabri Lukavičani kažu da je ovo pobjeda sa ukusom bronhija. Sjećate se da se sa bronhijem lakše diše.

* * *

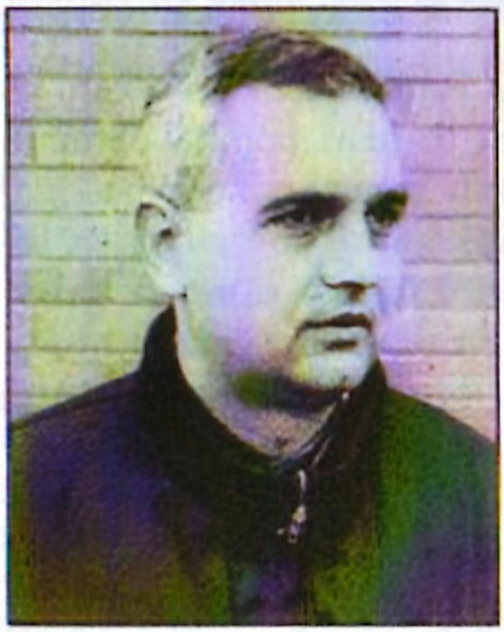

Džemal Jukan, komandant 109. bbr.

Sjajni i u novom načinu borbe

"U posljednjem kvartalu 1993. godine neprijatelj je pokrenuo i izvodio jednu žestoku ofanzivu na naseljena mjesta i linije odbrane 109. brdske brigade. Tačnije, to je bilo decembra mjeseca. Ovu neprijateljsku ofanzivu zaustavili smo našim protiv-napadom. Tada smo neprijatelju nanijeli ogromne gubitke. Uništena su četiri tenka, dosta oruđa je izbačeno iz stroja, a na padinama Barakovca ostalo je dosta neprijateljskih vojnika. Krajem decembra ova ofanziva je zaustavljena, konsolidovali smo odbranu, uredili lnije odbrane i došli do zaključka da moramo krenuti u jednu temeljitu obuku sa što većim brojem boraca, posebno po specijalnostima, a akcenat smo dali na izvođenje ofanzivnih borbenih dejstava. Sebi smo stavili u zadatak da se moramo pripremiti i privremeno zauzetu teritoriju vratiti. Akcenat je i na obuci interventnih jedinica, jedinica manevarskog karaktera, njihovom osposobljavanju za ofanzivna borbena dejstva. Moram istaći da je u to vrijeme neprijatelj snažno atakovao na OG-7 JUG. Poznato vam je da su i heroji ove operativne grupe napravili groblje od četničkih tenkova i da su ubili na desetine četnika. Trebalo je pomoći i njima. Od pretpostavljene komande dobili smo zadatak za izvođenje aktivnih borbenih dejstava, s ciljem pomoći jedinicama OG-7 JUG, koje su se tada nalazile u okruženju i trpjele stalne napade neprijatelja.

Po prvi put, u saradnji dvije brigade, 109. i 111. brigade, napravili smo jedan plan za oslobađanje objekta Oblić, Vukovac i Panjik. Ovaj plan smo radili temeljito, iako je odluka za realizaciju, pa i sama realizacija išla brzo, odnosno malo vremena je trebalo jer smo sve do tada jedinice pripremali i znali su svi da ćemo mi napadati, ali kad i koji objekat ćemo napadati, nisu znali. Odlučili smo se za ove objekte, jer smo na osnovu izviđanja procijenili da ćemo taj zadatak uspješno obaviti. Same pripreme su relativno kratko trajale. Neposredno angažovani bili smo komandant 111. brigade i ja, sa kompletnim štabovima. Sama realizacija na terenu bila je munjevita. Ovdje smo se poslužili i lukavstvom. Na sam objekat napada išlo se čisto diverzantski, znači podvlačenjem u ranim jutarnjim satima, a u drugom dijelu smo, uz artiljerijsku pripremu, demonstrirali napad. Neprijatelj je zbog varke očekivao napad na jednom širem dijelu, no mi smo napali manji teritorij. Sama bitka za Oblić, Vukovac i Panjik trajala je oko sat vremena. Kad mi je Senad kao komandantu radio uređajem javio da je zadatak izvršen i da idu dalje, ja sam bio presretan. Normalno, tada smo vodili svježe posadne snage pripremljene za inžinjerijsko uređenje lnije, a jedinice, koje su bile zadužene za izvršenje zadatka, bile su borbeno osiguranje ovim jedinicama koje su trebale da urede linije. Moram istaći da je akcija bila dobro pripremljena i munjevito izvedena uz minimalne gubitke. Nažalost, u samoj akciji imali smo jednog poginulog, i to najstarijeg člana IDČ-a, i imali smo dva ranjena. Uspjeh je bio veliki. Zarobili smo i oruđa i oružja, nešto živih četnika, a nekoliko mrtvih četnika smo izvukli na našu stranu. Sve u svemu, jedna prekretnica. Akcija koja je rađena sa borbenim grupama, gdje je svaka grupa imala svoj zadatak, imala svog komandanta. Po prvi put smo princip borbenih grupa primijenili tu. Ovaj princip uzet je i u ostalim akcijama koje su bile značajnije i šire. I brigadama i OG-2 uspjeh na Obliću, Vukovcu i Panjiku bio je prekretnica. Odatle se krenulo u jedan oslobodilački rat i kako je vrijeme prolazilo, akcije većih razmjera su slijedile jedna drugu i bile su sve veće, značajnije i sa većim uspjesima.

Još jedan momenat bih istakao. Ko je bio na tom terenu i ko poznaje teren Oblića i mjesne zajednice Lukavicu i Lukavica Rijeku, zna kakav je strateški značaj imao ovaj objekat. Oslobađanjem Oblića mi smo vratili život stanovništvu ovih mjesnih zajednica. Jednostavno, ja mislim da nije bilo ugroženije mjesne zajednice u cijeloj državi Bosni i Hercegovini od Lukavica Rijeke. To je jedna potkovica, može se reći

obruč, gdje je selo u kotlini, četnici na svim brdima okolo, a kuće su praktično ispod Oblića. Poslije te akcije, dobro se sjećam, jedan od starješina mi reče da ode kući i ode u onu svoju sobu u kojoj nikad nije smio da bude. Sa Oblića su stalno gađali prozore, a mogli su svaku kuću da gađaju, tako da su to svi stanovnici doživjeli s velikom radošću. Još je čudnije da se narod nije iselio, jer u svim drugim varijantama to se napušta zbog stalnih granatiranja a i blizine sela prvim borbenim linijama. Međutim, ljudi su živjeli tu, djeca su bila sa njima, sve kuće su bile pune. Normalno da je sve drugačije sa oslobađanjem Oblića. Svi su sigurniji i sad iseljavanje više ne dolazi u pitanje."

* * *

Strahovalo se da će odlaskom PIRAGE udarna četa doživjeti neku vrstu pada, ali sa dolaskom Senada Batalovića- Batala strahovanja su nestala. Batal je poveo ekipu neustrašivih boraca ka slobodi i konačnoj pobjedi:

"Borba do kraja, ali bez mržnje"

kaže momak koji je ostavio lagodan život u Italiji i došao da pomogne svom narodu u borbi protiv raspojasane zvijeri četničke, koja je imala namjeru uništiti Bošnjake i ukrasti Bosnu.

Senada Batalovića - Batala sreli smo prilikom jednog od rijetkih predaha i iskoristili priliku da s njim popričamo o okolnostima koje su ga dovele u situaciju da se prilikom pomena njegovog pseudonima BATAL, u naše borce uliva sigurnost, a drugoj, neprijateljskoj strani, ledi krv u žilama. Prilikom akcije borci koji pripadaju i drugim, udaljenijim jedinicama, pitaju da li je u akciji i Batal. Tako je bilo u desetinama napada koje su četnici izveli na slobodne dobojske teritorije, tako je bilo i na Visu, kojeg su naši momci u rekordnom roku učinili slobodnim dijelom naše teritorije.

Pred sam početak rata Senad Batalović se nalazio u Italiji. Batalio je dotadašnji način života i vratio se u rodnu Klokotnicu, svjestan, prema informacijama do kojih je došao u ovoj mediteranskoj zemlji, da je na pomolu napad na Bosnu sa veoma surovim namjerama.

Dio zarađenog novca ostavio je u Doboju, koji su četnici uspjeli privremeno okupirati, ali je ostalo dovoljno novca da nabavi automatsku

pušku, koja je u to vrijeme bila od velike koristi za branitelje Bosne. Međutim, tu pušku nije dugo nosio, ostavio ju je mlađem bratu, a njemu su četnici "poklonili" bolju, većih mogućnosti, u jednoj akciji na Barakovcu.

Do velike četničke ofanzive na Svjetliču i ostale slobodne teritorije stanje je bilo pomalo karakteristično samo za ove krajeve. Poslije odbijanja četnika na suhopoljskom mostu, kojom je razbijena njihova iluzija da će spojiti snage Ozrena sa Visom, nije bilo većih ratnih operacija. Od pada Svjetliče ovo ratište postaje jedno od najužarenijih u zoni odgovornosti 2. korpusa, a momci ovih krajeva izrastaju u ratnike kakvih je zaista malo u našoj Armiji.

Braća Batalovići - dobitnici "Zlatnog ljiljana"

Batal je počeo kao vojnik. Uvijek je bio među najboljim u ekipi koja se specijalizirala za akcije koje su iziskivale najviše rizika. Kada je njegov stariji brat Piraga prekomandovan na drugu dužnost, saborci su rekli da samo on može održati nivo čete koji je dostignut. Prihvatio se te dužnosti, mada kaže da se ništa bitnije nije mijenjalo u njegovom načinu ratovanja. I dalje je sa momcima neposredni učesnik u svakoj akciji i ne

doživljava se kao neko ko treba posebno skretati pažnju borcima zbog ponašanja. Jer, to je tim koji razumije svaki mig svakog saborca.

Od brojnih akcija koje je izvodio Batal izdvaja Oblić. Kaže da mu je to u posebnom sjećanju, ne zbog velike opasnosti u koju se upustio sa svojom jedinicom, koliko zbog raširene fame da je riječ o koti koju je nemoguće osloboditi. Oblić je do tada nekoliko puta mijenjao čuvare, ali poslije akcije, koju je Batal izveo, četnicima je definitivno bataljen san da mogu držati ovu veoma važnu kotu.

Ono što posebno ističe ovaj čovjek velikih mogućnosti jeste da se svaka akcija može izvesti bez ljudskih žrtava, ili da te žrtve mogu biti minimalne. Zato je i predah za njega i njegovu jedinicu zaista rijetkost. Stalna izviđanja, otkrivanja minskih polja i njihovo neutralisanje veoma su bitni, a vrlo često i presudni za ishod svake akcije. Koliko je to važno, pokazalo se u posljednjoj akciji na Visu. Danima se izviđalo i onda je i zadatak koji je izveden, iako jedan od najtežih, obavljen bez većih problema.

Isto tako, Batal ni u jednom trenutku ne zaboravlja istaći da nikad ne bi postao ono što jeste da u jedinici nema takve momke. Riječ je o borcima na koje se čovjek uvijek može pouzdati u obavljanju svojih zadataka.

U odnosu na četnike, uprkos svemu preživljenom, kaže da mu je žao njihovog besmislenog stradanja. Sjeća se da u brojnim akcijama iza njega ostaje na desetine mrtvih, što je, svakako, teško preživjeti, bez obzira što su rat i ubijanja oni započeli. "Mnogi me poznaju, ali u njihovim predstavama poznat sam kao miran i predusretljiv čovjek, a sada, kada su čuli da sam u borbi vrlo nezgodan, ne znam kako to prihvataju", kaže Batal.

Na pitanje da li je sada, kada više nismo u statiranju, nego idemo u oslobađanje, lakše ratovati, odgovara da možda nije lakše, ali je osjećanje daleko prijatnije. Bole ga žrtve (čak i na drugoj strani), ali u ovim neminovnostima s tim se mora živjeti i ići dalje.

04.03.1994. godine

Javljanje za RTV BiH

Četnici ne odustaju od ofanzive na trebavskom dijelu ratišta, u zoni odgovornosti G-2 - 2. korpusa Armije RBiH. Tokom cijelog jučerašnjeg dana haubicama 122 mm dejstvovali su po Gračanici, a minobacačima 82 i 120 mm iz Paležnice i Sjenine Rijeke po Lukavici, Prijekom Brdu, Klokotnici i Babićima. Ipak, nažešće je bilo na linijama odbrane na pravcu Panjik-Vukovac- blić, gdje su svim raspoloživim artiljerijskim oruđima tukli. Oa ovom pravcu branitelji su u snažnom kontraudaru u dobro smišljenoj akciji oslobodili dvije dominantne kote, blić i Panjik, i jednu manju, Vukovac, u ukupnoj površini od četiri kvadratna kilometra. U ovoj dobro osmišljenoj i brzo izvedenoj akciji borci 109. i 111. brdske brigade zarobili su dva četnika, desetak ih je ostalo mrtvih na padinama blića, Panjika i Vukovca, a zarobljene su i veće količine materijal - no-tehničkih sredstava.

Ne može se reći da nije bilo izvjesnih prediomenzioniranja pojedinih dešavanja od kako je ratni vihor zaigrao svoj suludi ples po Bosni i Hercegovini, ali reći ono što stoji u naslovu svakako je realna i nepobitna činjenica. Imajući u vidu da su četnici od početka agresije sa ovog mjesta imali pod kontrolom Lukavac, Banoviće i Tuzlu govori puno samo za sebe. Doda li se tome činjenica da je pokrivao rudnik krečnjaka, presudan za proizvodnju sode i cementa u Lukavcu, onda se tek može realno sagledati sva važnost stavljanja pod kontrolu jednog ovako važnog vojnog objekta.

Armijski general, Rasim Delić, sa majorom Arapčićem, na oslobodenom Vijencu

To je jedna strana medalje. Drugi, veoma važan faktor, jeste stanje u jedinicama naše Armije i, napose, trebalo je ispitati stvarne mogućnosti nedavno oformljene prve bosansko-oslobodilačke brigade, 212.

Godina blokade i iscrpljujućih agresorskih napada bila je iza naših askera i dolazilo je vrijeme kada je trebalo naplatiti dio dugova. Ovu

akciju dodatno je otežavala nepristupačnost samom Vijencu i akcija za njegovo oslobađanje morala se izvesti u etapama. U prvoj fezi trebalo je prići pod samu Kapu, koja je samo srce Vijenca. Da bi se uspjelo u tome, neophodno je bilo bradate spodobe potisnuti sa uporišta Odmaralište. Mjesec dana okupljeni momci 212. Bobr već su imali prva vatrena krštenja, ali su sa nestrpljenjem iščekivali "pravu žest".

Na to se nije moralo dugo čakati. Poslije neophodnih priprema, u rano jutro, dvanaestog dana aprila devedeset druge godine, počela je muzika iz instrumenata naših hrabrih "bobovaca". Samo sat kasnije Šefik Hamustafić i Senahid Alibašić penju se na Odmaralište, da bi se u desetom satu dvanaestog dana aprila zastava sa šest ljiljana zauvijek počela vihoriti po stambenim objektima na Odmaralištu.

Konačno se došlo u poziciju kada se moglo razmišljati o akciji koja bi omogućila našim jedinicama da kontrolišu ovaj važan vojni objekat.

U kojoj mjeri su naše linije odbrane bile blizu agresorskim, najbolje govori podatak da se gotovo golim okom mogao primijetiti četnički ZIS na Kapi, koji je gotovo dvije godine sijao smrt po okolnim mjestima.

Borci nisu dobili puno vremena za predah. Otpočelo se sa pripremama da Vijencem ovladaju oni kojima je on oduvijek pripadao i koji će sa njegovih visova koristiti ono što koristi ljudima, a ne odatle slati smrtonosnu vatru na nedužne građane.

Dugo očekivani dan bio je 11. maj 1994. godine. U ranim jutarnjim satima naši borci su bili pod četničkim rovovima, da bi u 8,12 započela dvostruka muzika. Jedna koja je išla sa razglasa, specijalno za ovu priliku postavljenom, i druga iz raznih oruđa i oružja bosanskih oslobodilaca. Za samo pedeset i tri minuta ranjeni Šefik Hamustafić-Kuvajt stiže na vrh Kape i zabada "ljiljanku", što je i obećao zamjeniku komadanta korpusa samo sat-dva ranije. Nastavljeno je zarobljavanje i protjerivanje četnika, koji su se u paničnom bijegu izgubili po okolnim šumama.

Kompletnom akcijom rukovodio je zamjenik komadanta 2. korpusa, Ramiz Šuvalić, i može se slobodno reći da je sve funkcionisalo kao švajcarski sat. Gotovo svaki borac znao je tačno šta mu je činiti.

Pored boraca, ovom prilikom Šuvalić je istakao i starješine koje su ličnim primjerom pokazali kako se bori za Bosnu i Hercegovinu.

Ovom prilikom treba napomenuti da su se borci naše Armije veoma korektno odnosili prema zarobljenim četnicima, a bilo ih je ovom prili-

kom blizu pedeset i svi su imali tretman prema potpisanim međunarodnim konvecijama o odnosu prema zarobljenim neprijateljskim vojnicima. U ovoj akciji potpuno su razbijeni 1. i 3. bataljon krnjinske brigade, jer pored pedesetak živih četnika, koji su pali u ruke naše Armije, njih oko sedamdeset posljednji put su nebo gledali 11. aprila 1992. godine.

Iako ne treba potcjenjivati plijen u "živoj" sili, ipak je onaj, kako se to kaže popularno u Armiji, u MTS-u bio daleko važniji.

U ovoj akciji od četnika smo preuzeli (bez reversa): dva tenka T - 34, pet topova 76 mm ZIS, po četiri minobacača 120 i 82 mm, četri bestrzajna topa, pet PAT-ova i veći broj PAM-ova, pješadijskog naoružanja, vozila, intendantske opreme, kao i više magacina municije i granata svih kalibara.

Za ovaj uspjeh jedinica iz sastava 2. korpusa, gdje je udarnu pesnicu predstavljala 212. Bobr., daleko se čulo. Nije prošlo puno vremena, a visove Vijenca posjetili su ljudi iz najvišeg vojnog vrha, koje je predvodio komadant Štaba Vrhovne komande, armijski general Rasim Delić, koji je na Vijencu izjavio: "Značaj ove pobjede je višestruk, jer ona predstavlja prekretnicu u ratu za oslobođenje Bosne i Hercegovine, u smislu preuzimanja inicijative od strane naše Armije. Dugo vremena smo morali našu taktiku bazirati na odbrani radi zaštite boraca od nadmoćne agresorske tehnike. Sada, kada se na tom planu uspostavlja ravnoteža, počeli smo sa stvaranjem jedinica ofanzivnog karaktera i ovom prilikom bih htio istaći učešće 212. oslobodilačke brigade u oslobađanju Vijenca, jer su njeni dosadašnji rezultati najbolja potvrda ispravnosti ovakvog opredjeljenja."

Za ovaj uspjeh pohvaljena je 212. Bobr, a veliki broj pojedinaca dobio je novčane nagrade i pismene pohvale. Pravi pečat ovoj akciji daje činjenica da je čak petorica askera 212. brigade ponijelo "Zlatni ljiljan", najviše vojno priznanje u Armiji Republike Bosne i Hercegovine: Senahid Alibašić, Šefik Hamustafić-Kuvajt, Mehmedalija Hodžić, Senaid Alić i posthumno, rahmetli Nedžad Mešković.

Kada je osnovana 212. Bobr, nedostojalo je puno toga. Međutim, zarekli su se da neće tražiti ništa dok ne pokažu koliko mogu.

Položivši ispit na Vijencu, hrabri momci ove brigade pokazali su da nijedan cilj nije neostvariv i da je teško pronaći kotu gdje ne bi mogli postaviti zastavu sa šest ljiljana.

Ibrahim Nurkić, načelnik štaba G - 2

Vijenac - prelomna bitka za našu državu

"Kraj '93. i početak '94. godine karakteriše činjenica da je OG-7 JUG bila u okruženju i izložena stalnim neprijateljskim napadima. U cilju pružanja pomoći OG-7 JUG, mi smo planirali izvesti nekoliko akcija. Prva koju smo izveli je oslobađanje Oblića. Ovu akciju izveli smo početkom marta mjeseca i zaista je značajno pomogla rasterećenju četničkih snaga u OG-7. S obzirom na poteškoće, koje su tada pratile Armiju RBiH po pitanju logistike, mi se, ipak, nismo predali i komandant Osman Puškar i ja smo se dogovorili, nakon ranije opsežnih priprema, da predložimo generalu Šadiću da idemo na osvajanje Vijenca. Okupili smo tada komandante brigada u Banovićima (03.05.'94), prvo u komandi 119. brigade, a potom u upravnoj zgradi "Borca" u Banovićima sa generalom Šadićem, gdje nas je on upoznao sa zadatkom koji je dobio od predsjednika Izetbegovića. Ukratko je rekao da mi treba da izvedemo jednu akciju koja bi značila preokret u našoj oslobodilačkoj borbi u 1994. godini. Takođe nas je upoznao da za akciju imamo odobrenih 80.000 metaka, što je sa ove vremenske distance veoma malo, ali tada, kad smo čuli za takvu količinu, mislili smo da je to dovoljno da može osloboditi i državu. Na tom prvom sastanku bili su prisutni: komandant korpusa, komandanti 212, 117, 111, 119. i OG-2, Rasim Sakić, koordinator ispred OG-2, Senad Arnautović - načelnik artiljerije i ja. Dogovorili smo se da nosilac akcije bude 212. Bobr, a da u svemu ovome učestvuju i ostale brigade. Karakteristično za ovu akciju jeste da smo imali saradnju sa OG-6 i pridodatim jedinicama iz korpusa. To je bio prvi sastanak i tada smo se dogovorili da ćemo ići u akciju. Za koordinaciju i izvođenje ove akcije određen je Rasim Sakić, Sead Arnautović, Džemo Bajrić i ja. Četvrtog maja već smo bili u Lukavcu i počeli sa pripremama. Moram priznati da je to bio prvi veliki ispit 212. Bobr, sada bih već rekao velike slavne brigade, koja je uradila taj posao briljantno. Ja vjerujem da je

bilo malo bitaka u kojima smo tako briljantno odradili posao. U pripremama smo se dogovorili, s obzirom na karakter i značaj akcije, da treba formirati TG od članova komande 2. korpusa, a u TG su ušli Rasim Sakić, Sead Arnautović i rahmetli Nedžad Mešković, koji je imao ulogu načelnika oklopno-mehanizovanih jedinica, a koji je, nažalost, u toj bici i poginuo. Pripreme su tekle nekih osam dana, a išli smo do detalja. Dogovorili smo se da u našem pravcu akcijom komanduje Ismet Arapčić, a ja sam imao ulogu koordinatora između komandi dvije brigade i mogu da kažem da sam se nalazio u ulozi da presječem razmimoilaženja i razmišljanja i jednog i drugog.

Tada smo prvi put došli do saznanja da treba grupisati artiljerijsko oruđe iz 109. brigade, bez obzira na veoma teško stanje na bojištu, zatim smo povukli oruđa i snage iz 111. brigade i imali smo nešto iz MAD-a OG-5 i jednu posadu iz Čelića.

U pripremama, ono što je bilo fantastično, moram istaći, pošto smo mi obilazili sve borce na linijama i u kasarnama, nije bilo nijednog koji nije bio uvjeren da ćemo uspješno završiti taj posao. Jedna klima apsolutne vjere u pobjedu duminirala je među svima. Dominirali su borci 212. Bobr, oni su bili motor, pokretačka snaga i svi su bili uvjereni da ćemo uspješno završiti posao. Obećavali smo mi njima i neke nagrade i to smo ispoštovali, zatim dogovarali se kako ćemo dalje raditi. Dakle, jedne opsežne i kvalitetne pripreme. Mi smo radili do devetog maja sami. Hasan Muratović je komandovao jedinicama OG-6, a ja jedinicama OG-2. Devetog maja formirana je Taktička grupa korpusa. Komandant TG bio je, sada general, Ramiz Šuvalić.

U akciju smo pošli 11. maj '94. godine. Razradili smo detaljno plan i ja ovom prilikom ne bih detaljno izlagao sve, ali reći ću za jedinice OG-2. Odlučili smo da idemo u dva pravca. Jedan je na odsijecanju četnika, počevši od Gradine prema selu Jaruške da se izbije prema rijeci Turiji, a drugi je da idemo direktno sa stambenih zgrada preko barutnog magacina i Jezera na upravnu zgradu na Vijencu i na Kapu. Na obje strane poslali smo po tri jedinice iz 212. Bobr i to smo napravili kombinaciju da na Kapu idu jedinice u kojima je bilo najviše ljudi iz Jaruški, a na odsijecanju i zatvaranju pravca prema Vijencu da idu jedinice iz Lukavca i Gračanice po jedna četa, a rezerva je bila iz Gračanice.

Kad su borci krenuli, impresionirala je posebno odlučnost jedinice koju je vodio Habib Hadžić. Pet boraca je ranjeno od mina, od čega su dva izgubili noge i na vezi pitam ga: "Ima li problema?" On odgovara :"Ne, ide se dalje!" Negdje oko 9 sati i 35 minuta dogovorili smo se da komandir Lulić, koji je išao sa svojom jedinicom na Kapu, signalizira ostalim da se počinje sa napadom. Od tada počinje i muzika. Odsvirali smo kao uspješan orkestar sve. Znak Lulića za početak bio je :"Krećemo". Jedinice koje su išle na Kapu izbile su na vrh za samo 25 minuta. Razbili smo sve četničke rovove. Na tom pravcu bez, obzira što se četnici nisu povukli iz sela Mihajlovići, prošli smo pored njih i izbili na Kapu i na vrhu pocijepali četničku zastavu a postavili našu. Ja sam bio udaljen od toga oko 500 metara i kad smo to vidjeli, svi smo se radovali. Više nije bilo straha, pucalo se, bio je to znak da je pobjeda tu. Uostalom, to je toliko osokolilo naše borce, da nas više ništa nije moglo zaustaviti. Jedinice na drugim pravcima išle su nešto sporije. Našu zastavu na Kapi postavio je Šefik Hamustafić-Kuvajt. U isto vrijeme krenule su i druge jedinice, a oko 10 i 30 sati su se spojile sa jedinicama iz 119. brigade, sa "Tigrovima", kod škole i opet u najtežoj varijanti kod rezervoara, odnosno iznad škole u Jaruškama. Ono što smo smatrali najvećim problemom, to smo odradili na najbolji mogući način. Mogu da kažem da smo apsolutno razbili četnike. Ja ne mugu sad tačno tvrditi, odnosno ne sjećam se, ali mislim da smo likvidirali oko 60 četnika, a 53 smo zarobili.

Fantastično je odradila posao i posadna jedinica kojom je komandovao Esad Hodžić.

Novo u ovoj akciji je i to što smo prvi put tenkovima krenuli u napad.

Na početku sam napomenuo da se četnici iz Muhajlovića nisu htjeli povući. Mešković je lično bio na tenku a Mustafa Mujkić za PAT-om. Naredili smo Meškoviću da djeluje tenkom po Mihajlovićima kako bi se četnici povukli. Poslije ispaljenih osam granata četnici su se povukli. Tenk je produžio prema Kapi. Usput nam Mešković javlja da ima još jedan tenk T-34 kod upravne zgrade, koji je sada naše vlasništvo. Pitali smo ga ima li "hrane". Odgovorio je da ima i pitao može li ga okrenuti na drugu stranu prema četnicima. Ispalio je desetak granata i izlazeći iz tenka, odnosno premještajući se iz tenka u tenk, našla ga je minobacačka granata i tu je poginuo. Na istom mjestu poginuo je i Mustafa Mujkić,

zaista vrstan borac, komandir ARJ i PVO 117. brigade. Nekoliko boraca je tu bilo ranjeno.

Moram istaći da smo u ovoj borbi prvi put upotrijebili i muziku. Trebate pitati borce kako djeluje na njih kada zapjevaju Hanka, Meho, Ljubica i drugi naši vrhunski pjevači. Postavili smo muziku i zvučnike tako da poklopimo sve pravce. Burgić je rukovodio tim.

Dakle, bilo je to, kad se čovjek vrati u to vrijeme, mješavina muzike, grmljavine topova, minobacača, tenkova i kretanje naših tenkova i traktora. Sve ovako ukupno dosta fina i simpatična akcija.

Ova akcija je bila prva većeg značaja koja je napravljena 1994. godine u našoj državi. Poslije toga mi smo oslobodili još mnogo teritorije, ali prvo smo napravili značajniju akciju. Oblić se toliko nije spominjao, a i to je značajno bilo, ali Vijenac je nešto veći i značajniji objekat zbog gradova Lukavca, Tuzle, Živinica i Banovića. To je bila prva pobjeda Armije.

Nama, u OG-2, to je dalo snage da isplaniramo naredne akcije u kojima smo pobijedili, jer smo vidjeli da smo uspjeli stvoriti vojsku koja može sve uraditi i kojoj se četnici ne mogu suprotstaviti. Ovo je i za državu BiH bila jedna od presudnih bitaka u 1994. godini.

Na kraju moram istaći da smo se mi krajem 1993. godine opredijelili da formiramo oslobodilačke jedinice. Mi smo prvi formirali oslobodilačku brigadu u našoj državi. Dakle, to govori o tome da smo imali opredjeljenje da idemo stalno u ofanzive i da imamo takve jedinice i takvu vojsku. Takva orijentacija pokazala se dobra i slobodno mogu reći - mnogi su od nas prepisali. Poslije toga nikle su mnoge brigade sličnog karaktera."

13.05.1994.

Javljanje za RTV BiH

U proteklih nekoliko dana četnici su vršili intenzivna granatiranja linija odbrane i civilnih ciljeva u zoni odgovornosti OG-2 2. korpusa rmije RBiH. U toku jučerašnjeg dana granate su upućiva - ne po Nalešićima, Gračanici, Brijesnici, Klokotnici, Lukavici i Lukavcu. eprijatelj je pokušao i sa ubacivanjem diverzantske grupe u selo Stanić Rijeku, koja je na vrijeme uočena i razbijena. Isto tako, neprijatelj vrši pojačana kretanja oklopno-mehanizovanih snaga koncentrišući ih u najvećoj mjeri prema linijama odbrane u zoni odgovornosti 117. lukavačke brigade.

Za to vrijeme srpski mediji neprestano u etar šalju beskrupulozne laži, s kojima žele održati na kakvom-takvom nivou poljuljani četnički moral. Svakodnevno govore o borbama za Vijenac i četničkoj uspješnoj odbrani ovog strateški važnog mjesta. istina je da je Vijenac od prije tri dana u rukama rmije RBiH, koji su, prateći neprijateljske pripreme za ofanzivu kojom su željeli povratiti ranije izgubljene položaje, prešli u snažan kontraudar i za samo nekoliko sati ovladali Vijencem, oslobađajući tom prilikom još sedam sela, sa površinom od oko 14 kvadratnih kilometara. Tom prilikom, u akciji izvedenoj po svim najvećim i najstrožim vojnim kriterijima, ljiljani Osmana Puškara, u sadejstvu sa 119. banovićkom brigadom, zarobili su 53 živa četnika, a iz stroja izbacili preko 60 četnika. I ovog puta je srpski agresor prekršio embargo na dotur oružja našim snagama, te ga poslije ove bitke učinio opremljenijim za dva tenka T-34, četiri ZIS-a, dvije baterije minobacača, više P T-ova raznih kalibara, motornih vozila, sitnih cijevi i municije i puno drugog, što u ovom izvještaju ne može naći mjesta.

Zbog poraza na bojnom polju neprijatelj svoj bijes iskaljuje na nedužnim civilima, nasumice bacajući granate različitih kalibara po naseljenim mjestima, ne birajući ni mjesto ni vrijeme.

Nedutim, to neće pokolebati naše borce u silovitom naletu do konačnog oslobođenja od četničkih falangi.

Briljantnom akcijom jedinica OG-2 oslobođena je kota Vis, s kojom su naši borci dospjeli u strateški vrlo povoljnu situaciju, koja omogućava dalje napredovanje prema Modriči i Savi.

Najviši od Spreče do Save

Govoriti o Visu nekome ko se na taj vrh nije popeo veoma je teško. Da bi se bar donekle prepričao pogled koji se sa te kote pruža na sve

četiri strane svijeta, zaista treba puno znanja i vremena. Poseban problem nastaje kada se čovjek upita odakle početi. Onda se nastavljaju pitanja šta u svemu izdvojiti. Možda pomalo bombastičan naslov govori za sebe puno i priča je za sebe, ali se na takav vrh ne uspinje kao što to čine planinari ili dokoni vikendaši.

IKM tuzlanskog korpusa

Dolaskom na Vis, čovjeka najprije iznenadi infrastruktura. Brojne katakombe pod zemljom, u kamenu, prostorije različite namjene, odaju

utisak da se bivša JNA, kao i u toliko slučajeva, i ovdje igrala megalomanije. Mađutim, kada uslijede podaci koji govore o strateškom značaju Visa, onda je sve urađeno više nego opravdano.

Oni koji su najviše tokom rata osjećali neugodnost zadaha četničke artiljerije jesu, svakako, stanovnici brojnih gračaničkih naselja, kao i sam grad. Posebno se ovo odnosi na Malešiće, koje su četnici nesmetano mogli gađati. Trebalo je izdržati nešto manje od dvije i po duge ratne godine, uz svakodnevno strahovanje od četničkih granata. Vjerovatno bi ažurni statističar iznio zapanjujuće podatke koliko je granata različitih kalibara do sada palo na gračaničku opštinu i sam grad i koje su žrtve i materijalne štete tim granatiranjem prouzrokovane.

Borci Armije RBiH znali su da tome mora doći kraj. Bili su svjesni težine zadatka, ali su dugo i strpkjivo sakupljali snagu da neprijatelja potisnu duboko u planine Trebave.

Došao je i taj dan

Da su borci jedinica OG-2 dostigli visok stepen profesionalnosti, morala i hrabrosti, pokazali su sedmog dana vrelog mjeseca avgusta, koji će, van svake sumnje, ući u anale borbe heroja Gračanice, Lukavca i slobodnih dobojskih teritorija.

Noć subota na nedjelju. Naši borci zbog stalnih četničkih granatiranja i stalne opasnosti po ljudske živote odlučuju da krenu naprijed i odagnaju smrtonosni zadah za mnoga naša naselja. Na jednom mjestu su legende ovih krajeva. Batal sa svojim momcima. Okan je na čelu "pantera", Lemi predvodi svoje momke... Tu su i mnogi drugi, ništa manje hrabri momci 111, 212, askeri koji opasuju Doboj. Komandant Džemo u četiri ujutru dovodi svoje momke i, uz gotovo roditeljski zagrljaj, na prvoj liniji ispraća svakog ponaosob riječima: "Čuvaj se, sine." Manirom velikog vođe Osman Puškar diriguje svakim pokretom naših jedinica. Mešić je profesionalac kakvih je malo. O komandantu 212. ne treba posebno trošiti riječi. Od četiri ujutro, kako su naši momci zakoračili na teritoriju koju kontrolišu četnici, pa sve do pola jedanaest - sablasna tišina. Čeka se hitac BST-a, koji treba da označi početak velikog obračuna. Batal u deset zove komandanta, u posljednjem trenutku traži još kabla kako bi ušao još više u četničke linije, što odgađa početak za tridesetak minuta. Do jedanaest je još dvadeset pet minuta i planirani

hitac u zraku. BST pogađa cilj. Sa razglasa jačine 1000 vati čuje se pjesma. Jedna za drugom padaju četničke zemunice.

"Gledao sam", prisjeća se Lemi, "jedan četnik guli krastavac a konj im dovozi hranu. Čekamo i u pola jedanaest krećemo. Naš dio odradili smo za desetak minuta."

Atko, Germa, Ćelo, Bajro...neumoljivo ubijaju i rastjeruju četnike.

Okanovi "panteri" u nekoliko skokova su nadomak četničkih rovova, koji su u paničnom bijegu ostavljali sve što su nosili. Hodža, Rus, Bejzba, Suki, Pika, kao i toliko puta do sada, gotovo luđačkom hrabrošću idu dalje.

Pakleno vreo avgustovski dan tačno u podne dostigao je usijanje. Još jedan rov i četnika više nema na visovima Visa. Traži se od četnika da se predaju i tako sačuvaju živote. I poslije desetak minuta sve je gotovo. Četnici su u paničnom bijegu prema dubini svoje teritorije.

Vis je slobodan

U dvanaest sati lakše ranjeni Ragib Junuzović dovodi zarobljenog četnika. Janko Petrović poziva svoje saborce da se predaju, jer je ponašanje naših vojnika prema njemu krajnje korektno, kao što to i dolikuje Armiji kakva je bosanska.

Od podneva prokljućali vulkan na Visu ponovo obavija grobna tišina. Naši borci se definitivno penju na najvišu kotu od Spreče do Save i razastiru bijelu zastavu sa šest ljiljana da se zauvijek vihori na mjestu na kojem je zaslužila da bude. Junaci lavljeg srca došli su do vrha koji je, bez sumnje, nova faza rata u ovim krajevima. Pobijedivši na Visu, pokazali su da mogu pobijediti i na svakom drugom mjestu. Važi i obratno: ko ne sačuva Vis, neće sačuvati ni jedno drugo mjesto u Bosni. Srpska ratna mašinerija je blokirala i neće se pomjeriti dok prljava četnička noga ne ode izvan okvira četiri velike rijeke koje Bosnu grle prirodnim zagrljajem.

I poslije Visa, Vis

Kada se sumiraju rezultati i na sto stave sve činjenice koje su pratile Vis, računice postaju sasvim jasne. Mnoge nedoumice su otklonjene, a pesimizam, ako je i postojao, definitivno se udaljio. Imamo Armiju koja

je pokazala koliko može. Koliko ima hrabrosti i znanja. Komandanti su diplomirali i na tako značajnom ispitu, dobro rasporedivši snagu i ljudstvo. Jednom riječju, vojnici su pokazali koliko nam mogu dati. Na nas je red da pokažemo šta možemo mi dati njima.

Smail Mešić, komandant 111. brigade

Poslije Visa sve je drugačije

"Zauzimanje objekta Vis, koji ima izuzetan taktički i strateški značaj za ovu teritoriju, počelo je, mogu slobodno reći, još u pripremnom periodu za realizaciju ovog zadatka. U ovim posljednjim pripremama, koje su uslijedile pred izvođenje borbenih dejstava, analizirali smo prethodne pokušaje zauzimanja Visa i utvrdili greške koje su tada pravljene. Zaključili smo da je osnovna greška što se pokušao zauzeti frontalno, pa smo se dogovorili da je to jedino moguće izvesti ubacivanjem snaga u pozadinu neprijatelja, uz pravovremeno dejstvo snaga ubačenih u pozadinu neprijatelja i snaga sa fronta. Pripreme su do detalja razrađene, obavljene su sve neophodne radnje i ovdje smo prvi put primijenili jedno iskustvo koje će, možda, služiti i dalje kod izvođenja ovakvih aktivnosti. Formirane su borbene grupe, na čijem su čelu bili komandanti brigada. Oni su neposredno rukovodili tim borbenim grupama i one su imale konkretne zadatke. Taj posao je vrlo uspješno realizovan. Također, ono što bi moglo poslužiti kao iskustvo za naredna borbena dejstva i koje ima značaja za dalje pripreme planiranja dejstava jeste:

1. Koristiti maksimalno međuprostore između linija u neprijateljskom rasporedu jer, poznato je, da oni organizuju odbranu po sistemu otpornih tačaka, gdje međuprostore kontrolišu uglavnom vatrom i do-

brim zaprečavanjem. Dobrim izviđanjima to se može prevazići i vrlo efikasno se mogu iskoristiti jedinice koje se ubace i sa daleko manje žrtava i utroška sredstava mogu se izvršiti ovakvi zadaci.

2. To je sistem rukovođanja i komandovanja gdje su u ovoj fazi jedinice uglavnom neformacijskog sastava, jer su borbene grupe sastavljane od više sitnih jedinica. To je sasvim opravdano otežavalo sistem rukovođanja i komandovanja ako bi svim tim grupama komandovao jedan starješina bilo kojeg nivoa. Zbog toga smo ovdje primijenili iskustvo da komandanti borbenih grupa budu komandanti brigada koji su to vrlo uspješno odradili. Ovo iskustvo moglo bi se koristiti i u nekoj drugoj situaciji, ali nama je cilj da u izvođenju akcija, odnosno u izvođenju borbi, bojeva itd. to rade uglavnom formacijski sastavi, a ne da to budu neki sitniji sastavi. U ovoj fazi, u kojoj se sada mi nalazimo, to je bilo neophodno.

Strateški i taktički značaj objekta Vis je što je taj objekat dominirao nad ovim prostorom. Sa njega su se mogla neposredno osmatrati i gađati naselja Malešići, Lukavica i Babići, pa i sam grad Gračanica i pružao je agresoru uslove da kontroliše čitavu zonu odgovornosti 111. brigade. Drugo, to je najviši objekat koji dominira nad svim ostalim objektima i, praktično, to je najviši objekat od ovog prostora do Save, a stvorio je nama uslove za daljna planiranja i izvođenje ofanzivnih dejstava u pravcu Trebave. Iz ta dva razloga taj objekat je imao izuzetan značaj.

Kao što znate, ova akcija je vrlo efektno izvedena. Za vrlo kratko vrijeme mi smo posao završili, za oko šest sati. Nakon toga uslijedili su problemi, koji se inače javljaju. To je problem jedinica koje učestvuju u napadu, jer nisu izvršile do kraja zadatak koji se odnosi na dio zadatka u obezbjeđivanju dostignutih linija odbrane i omogućavanje uvođenja posadnih snaga i utvrđivanja linija. Zbog nastalih problema, nakon dva dana neprijatelj je uspio vratiti objekat Javor. Mi smo očekivali dalje kontranapade neprijatelja, s obzirom na značaj Visa, što je i uslijedilo. Svi kontranapadi neprijatelja uspješno su odbijeni, a nakon toga uslijedile su naše pripreme za nastavak borbenih dejstava na tom prostoru i zauzimanje ostalih dominantnih objekata u rejonu Visa. Tada smo tražili mogućnost da iskoristimo pogodnosti konfiguracije terena. Objekti koji okružuju Vis, prije svega Javor i Greben, koga čine objekti Kik, Bezimeni vis i Jankovića brdo su takvi da pružaju mogućnost da se, primjenom jedne nove taktike, zauzmu bez većih problema i sa manjim snagama, što smo mi i uspjeli. Radi se o tome da smo mi, koristeći

konfiguraciju zemljišta, došli do zaključka da je najcjelishodnije rješenje na vrlo uskom frontu probiti linije i ne ići direktno na prednji kraj neprijatelja po čitavom frontu, već samo na jednom vrlo uskom frontu, a zatim, zauzimanjem dominantnih objekata ili dovesti neprijatelja u okruženje ili mu ostaviti mogućnost da napusti svoj prednji kraj i da se povuče u samo jednom pravcu. Sve pripreme uz, normalno, dobru artiljerijsku pripremu, kvalitetnim rasporedom oruđa za naposredna gađanja, su kvalitetno odrađene. Ovdje bih istakao da smo vrlo dobro iskoristili protivavionske topove i mitraljeze za neposredno gađanje ciljeva na zemlji, jer nam je to konfiguracija terena omogućavala i praktično pripremali plan za narednu borbu, a to je ovladavanje objektima Javor, Kik, Bezimeni vis i Jankovića brdo i uspostavljanje linije na ovim objektima sveli smo na to da na vrlo uskom frontu, uz jaku podršku, obezbijedimo da se ovaj zadatak izvrši. U tom zadatku mi smo, što je možda i rizično, skoncentrisali na vrlo malom prostoru dosta snaga za ove uslove i maksimalno eksploatisali početni uspjeh na malom frontu i praktično za tri sata borbe uspjeli da ovladamo svim ovim objektima, sa samo jednim ranjenim vojnikom. Uz zauzimanje velike teritorije, zarobljavanje velikih količina MTS i druge opreme, dobili smo jedno novo iskustvo. Ono se odnosi na eksploataciju početnog uspjeha. Ovog puta smo to maksimalno iskoristili, sa snagama koje izvode napad. To su male snage, ali su kasnijim uvođenjem snaga, praktično kroz njihov borbeni raspored, uspjeli da se ta teritorija zauzme, da se obezbijedi dostignuta linija i sa održanjem tih dostignutih linija mi smo imali najmanje problema. To je stvarno bilo dobro organizovano. Ono što treba da posluži kao jedna pouka ili iskustvo je to da se samo dobrom pripremom i sadejstvom jedinica uspjeh može izvanredno eksploatisati, ako svi elementi, koje sam nabrojao, budu zadovoljeni. Mi smo to uspjeli.

Kada je riječ o isticanju pojedinaca, ja rijetko govorim o njima. Ovoga puta istakao bih da su za izvođenje ovih akcija zaslužni svi oni koji su na bilo koji način učestvovali u pripremi i realizaciji ovih aktivnosti. Međutim, kad se radi o izvođenju borbi za Vis, moram tu da istaknem komandanta OG-2 Osmana Puškara, koji je neposredno rukovodio akcijom i planirao ovakav način izvođenja dejstava. Ovom prilikom bih istakao i borbe koje je neprijatelj preduzimao u cilju povratka izgubljenih teritorija. Te borbe su trajale pet do šest dana i u tim borbama imali smo žrtava, ali su linije ostale nepromijenjene. Moram istaći velike zasluge komandira Treće čete 4. bataljona, rahmetli Mustafe Kah-

vedžića-Mućija, koji je dao svoj život za odbranu Visa u prvom stroju. On je učinio sve da sa svojom četom zadrži linije i u toj borbi je, nažalost, dao i svoj život.

Kao jedinicu ovdje bih istakao Sedmu četu 212. Bobr, na čelu sa komandirom, legendarnim Senadom Batalevićem-Batalom, koji je, praktično, uspio da ubaci čitavu četu u pozadinu neprijatelja, da ostane nezapažen i uz sadejstva snaga sa fronta uspješno izvrši taj zadatak.

Kad se radi i izvođenju borbi na ovladavanju objektima Javor, Kik, Bezimeni vis i Jankovića brdo, taj zadatak je planirala komanda 111. brigade u cjelini i ja tu moram istaći izviđačko-diverzantsko odjeljenje 3. bataljona, koji je izvanredno odradio zadatak, i manavarske čete 1. i 2. bataljona, koje su, zajedno sa njima, obezbijedile da zadatak bude realizovan ovako kako jeste.

* * *

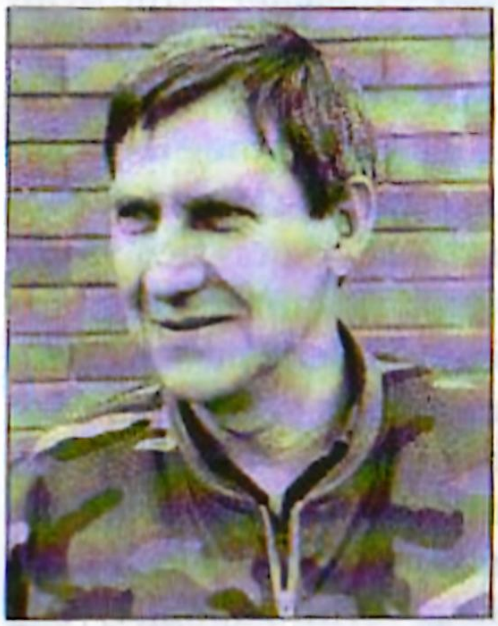

Bilal Begović, pomoćnik komandanta za moral

Sumnje u uspjeh nije bilo

"Sa dominantnih kota kao što su Vis, Javor, Bošnjakuša i druge, neprijatelj je konstantno djelovao po našoj liniji odbrane, a u izuzetno teškoj situaciji, zbog stalnih granatiranja, bilo je civilno stanovništvo Lukavice, Malešića, Babića pa i samog grada Gračanice. Žene i djeca su bili najčešće žrtve tog bjesomučnog granatiranja. Imajući navedene činjenice u vidu, naša komanda je dobila zadatak da oslobodi najdominantniju kotu Vis-Sjajtovac. Moj zadatak je bio da izvršim moralno-političke pripreme boraca u drugoj četi 5. bataljona. Sedam dana prije početka akcije otišao sam u četu i na liniji, među borcima, provodio i po 20 sati dnevno. Pripreme su vršene temeljito i nastojali smo i najmanji nedostatak da otklonimo. Noći su bile izuzetno lijepe i tople. Agresorski vojnici su svaku noć pili, odnosno trošili su alkohol i našim borcima upućivali pogrdne riječi. Borci iz 212. Bobr svakodnevno su bili u

izviđanju. Na čelu druge čete bio je Husein Hankušić-Haka. Izuzetan borac, odmjeren starješina - harizmatična ličnost. Sve aktivnosti u pripremama boraca i jedinica pratio je i komandant Smail Mešić. Njegov dolazak među borce značio je mnogo. Svaki put, kada je dolazio, davao nam je dodatna uputstva, kako se ništa ne bi prepustilo slučaju. Došao je i sedmi avgust.

Komandant brigade daje posljednja uputstva i vrši smotru jedinica, poželivši nam svima sreću i uspjeh. Borci odlaze na svoje polazne položaje. Raspoloženje je više nego dobro. Jedan od boraca je zatražio da se nešto prouči i da se sa "hajrom" krene. Ja sa četom krećem na desno krilo. Tajac - mukla tišina. Čeka se znak bestrzajca. Napad kreće. Niko ne sumnja u uspjeh. Moral je do neba. Haka javlja: "Imam dvojicu mrtvih - Krajina i Mazalo". Četa za trenutak zastaje. No, mora se dalje. Dobijam izvještaj i sa Visa. Momci iz 212. Bobr popeli su se na Kapu. Poboli su našu zastavu. Haka gleda po svojim borcima. Uzima pušku, a ostali kreću bez riječi za njim. Pada četnički bastion Bošnjakuše. Naše jedinice ulaze duboko u pozadinu neprijatelja.

Predstoji nam ogroman posao - osiguranje i utvrđivanje dostignutih linija odbrane. Trebalo je samo vidjeti odlučnost boraca i njihovih starješina. Već je sumrak. Treba postaviti linije. Stiže i komandant Mešić, koji daje upute borcima i sam pravi raspored rovova. To uliva sigurnost u sve nas. Jutro smo dočekali ukopani. Neprijatelj pokušava vratiti zauvijek izgubljeno, ali nema šanse. Iako su već petnaest dana na ledini, borci ne osjećaju zamor, nema ni bolesnih. Mještani skoro svaki dan i noć donose hranu. To borce nosi. Svi pomišljamo kako dalje. Bosne će biti i mora biti ono što je uvijek bila: slobodna i nezavisna, u kojoj će biti mjesta za sve koji žele u njoj živjeti.

Ovom prilikom bih istakao da svi zaslužuju pohvale. Ipak, ne mogu a da ne pomenem Pjanu, Rudija, Safeta, Kundu. Pravi momci, nađu se uvijek gdje treba. Svojim primjerom pokazuju kako treba da se bori. Tu je i Hari i kompletna komanda 5. bataljona. Kapetan Abdulah Sumbić posebna je priča. Kako za ovu akciju, tako i za ratišta u zoni odgovornosti 2. korpusa.

Moram napomenuti i to da mi je smrt Romea Planjara teško pala. Bio je sjajan momak. Pravi Bosanac. Ali, cijena slobode mora se platiti.

Oni su ključ odbrane Visa

Mirsad Šehić i Esmir Mustafić su više od dva sata držali rov na koji su u pet ešalona drogirani četnici kidisali sa željom fanatika. U istom rovu vječno je ostala posada potpomognuta komandirom čete.

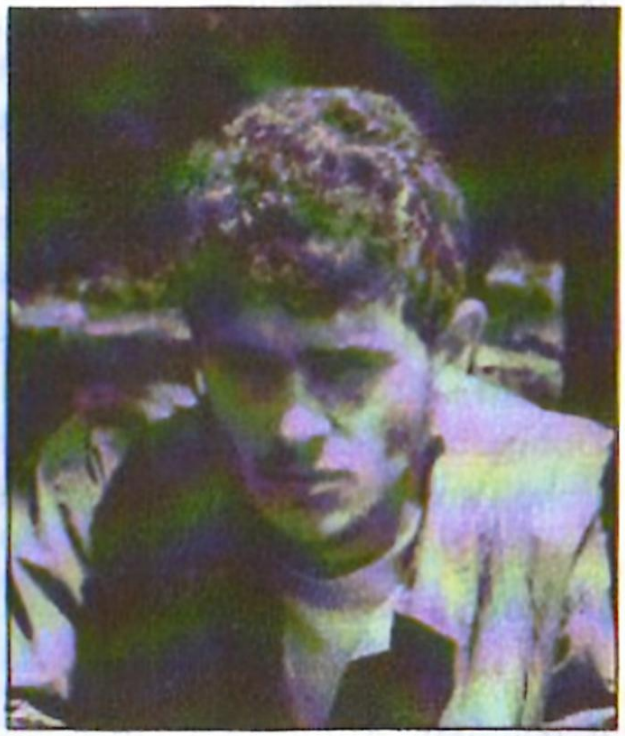

Momci su još u nekoj vrsti šoka koja onemogućava lagano komuniciranje. Teško je na jednom mjestu sabrati utiske iz borbe koja je trajala čitavu jednu vječnost. Ispucalo se više od dvije i po hiljade metaka i izbacano više od pedeset bombi. Još jednom se pokazalo da sreća prati hrabre.

"Bilo nas je u rovu četvorica. Primijetili smo ih na pedestak metara. Pucali smo svim raspoloživim sredstvima. Stigao je komandir čete sa municijom i bombama. Nije progovorio ni jednu riječ. Pao je pogođen. Mrtav. Nakon pet minuta gine još jedan saborac. Za minut i treći je pogođen, zadobivši teške rane. Sreća je da su nam rovovi sa obje strane bili blizu i stizala je ispomoć. Poslije pola sata četnici su odustali. Mi ni u jednom trenutku nismo pomišljali na povlačenje. Sreća je i da je municije bilo dovoljno i da s tim nije bilo problema.

U vojsci smo od prvog dana. Bio sam na Gradačcu, Brčkom, Lukavcu. Ipak, najteže je bilo kad smo branili Vis. Brčko je bilo teško i imali smo izuzetnih situacija, ali ova je, ipak, izuzetna i ostavlja trag za sva vremena.

Što se tiče odnosa prema A R BiH, ostajem do kraja. Ipak, neophodan nam je dobar odmor, kako bismo se malo izvukli iz šoka. Jer, jaran sa kojim sam proveo dvije i po godine umro mi je na rukama. To su dešavanja koja se poput oštrice noža zabadaju čovjeku u srce, u svijest i ne napuštaju ga ni u jednom trenutku.

Ali, idemo dalje. Kraj rata nije na vidiku. Valja izdržati. Valja se boriti. Naplatiti račune koje su nam četnici ispostavili."

Bosno, visoka je tvoja cijena. Da li te zato toliko i volimo?

09.08. 1994. god.

Javljanje za RTV BiH

Od juče je teritorija koju kontroliše Armija RBiH šira za 14 kvadratnih kilometara.

Zloglasno četničko uporište Vis, koje je još prije agresije na BiH zaposjela tzv. JNA, neće više sijati smrt po naseljima opštine Gračanica kao i po samom gradu. Intenzivna dejstva četničkih oruđa sa ove kote bila su posebno izražena zadnjih desetak dana. To je primoralo borce Armije RBiH iz OG-2 da zaustave ove četničke napade. U dobro osmišljenom i brzo izvedenom kontranapadu hrabri branioci oslobodili su ovu dominantnu kotu i pri tome potjerali četnike duboko u planinu Trebavac, oslobađajući četničko uporište Javor, kao i još nekoliko drugih. Ova briljantna akcija naših boraca bila je munjevita i četnicima je jasno stavljeno do znanja da će u vremenu koje predstoji morati položiti oružje. Najbolje su to osjetili oni koji su se našli na padinama ovih visova, a izvjestan broj se predao našim borcima. Istom prilikom zarobljene su velike količine oružja i MTS, čime su borci Armije RBiH na najbolji način pokazali da neće čekati da se našoj zemlji ukine embargo na uvoz oružja. Ova akcija pokazala je da je riječ o Armiji vrijednoj svakog respekta i više nije nikakva tajna da je riječ o Armiji koja se može mjeriti sa najboljim na svijetu.

Ukoliko četnici ne prestanu sa napadima na našu teritoriju, naši borci neće stati na dostignutim položajima. U posljednjim borbama pokazali su snagu koja omogućava brzo izbijanje na ulaze Modriče i Doboja.

U posljednjim akcijama, izvedenim na vrhovima Trebave, snage Armije RBiH načinile su još jedan korak kojim su se snažno približile Modriči.

Sve do Save sad je "pod nogu"

Deseti dan oktobra - temperatura na termometru padala je ka nuli. Međutim, srca boraca 111. brigade su gotovo prokljućala. Od prvih avgustovskih dana, kada su zagospodarili najvišom kotom od Spreče do Save, naši borci su četnike gledali odozgo i samo je bilo pitanje dana kada će krenuti dalje, pokazujući četnicima put kao Modriči i dalje prema Savi. Taj dan nisu dugo čekali i desetog dana u desetom mjesecu '94. godine, tačno u podne, krenuli su u oslobađanje novih teritorija.

Nekoliko minuta prije 12 sve je provjereno. Komandant Mešić izdaje posljednja naređenja. Okan svoje "pantere" boji u crno i izdaje posljednju komandu: "Za mnom i bez riječi!"

Ono što su uradili naši borci sljedećih dvadesetak minuta graniči se s nemogućim. Desetine četničkih rovova odletjeli su u zrak, a puno

četnika je ovaj datum imalo kao posljednji u životu. Trojica mrtvih izvučena su na našu stranu i ono što je zanimljivo - naši ljudi zaduženi za razmjenu, predvođeni neumornim šezdesettrogodišnjakom Sejdom Beganovićem, već su sljedećeg dana nazvali suprotnu stranu i ponudili im tijela srpskih vojnika. Jedan je bio pametniji pa se predao našim borcima i tako sačuvao život.

U akciji koja je izvedena po najvišim standardima, od planiranja pa do posljednjeg metka, teško je izdvajati pojedince, ali, ipak, ono što je uradio prvi među "panterima", Fikret Okanović-Okan, graniči se sa nemogućim. Išao je ispred svih, dižući u zrak jednu za drugom četničke zemunice. Ispod posljednjeg vrha, planiranog za taj dan, na koji je nosio zastavu sa šest ljiljana, ponestalo mu je municije za njegov RPG i motorolom zove komandanta da mu pošalje granate. "Je li dovoljno sedam", miješa se četnik u vezu. Mijenjaju frekvenciju i poslije kraćeg vremena Okan dobija ono što je tražio. Desetak minuta kasnije ovaj neustrašivi momak penje se na kotu tt 637, čime je akcija u svom prvom dijelu završena. Ostalo je već dio rutinskog posla za naše askere.

Uspostavlja se nova neprobojna linija u pravcu Javor-Kamen-Kik, odakle se pruža pogled bez prepreka ka Modriči i Savi. Plijen je ovog puta više nego bogat: Bst, ZIS, nekoliko PAT-ova i PAM-ova, gomila granata, ličnog naoružanja i sredstava veze. Četnici su ostavili bataljonsko skladište i neće začuditi ako ih UN optuže za nepoštivanje embarga na uvoz oružja za Armiju RBiH.

Zaplijenjena je i značajna dokumentacija, koja govori o metodama koje treba sprovoditi kako bi se nastavio genocid nad nesrpskim življem, koje živi na privremeno okupiranim teritorijama. Isto tako, zaplijenjeni materijal govori o ubjeđivanju srpskih generala, upućenim svojim vojnicima u rovovima, da "balije" nisu nadljudi, nego su samo obični vojnici koji su disciplinovani u obavljanju svojih zadataka. Koliko nisu u pravu, najbolje su se uvjerili isti četnici koji su tog dana bili u rovovima podno Visa.

O ovim uspjesima nadaleko se čulo, pa je predsjednik Predsjedništva RBiH, Alija Izetbegović, došao devet dana kasnije da obiđe novodostignute linije i čestita borcima i starješinama OG-2 na postignutim uspjesima. U pratnji našeg predsjednika našli su se i komandant Štaba Vrhovne komande Armije RBiH, armijski general Rasim Delić, komandant 2. korpusa, brigadni general Hazim Šadić, ministar unutrašnjih

četnika je ovaj datum imalo kao posljednji u životu. Trojica mrtvih izvučena su na našu stranu i ono što je zanimljivo - naši ljudi zaduženi za razmjenu, predvođeni neumornim šezdesettrogodišnjakom Sejdom Beganovićem, već su sljedećeg dana nazvali suprotnu stranu i ponudili im tijela srpskih vojnika. Jedan je bio pametniji pa se predao našim borcima i tako sačuvao život.

U akciji koja je izvedena po najvišim standardima, od planiranja pa do posljednjeg metka, teško je izdvajati pojedince, ali, ipak, ono što je uradio prvi među "panterima", Fikret Okanović-Okan, graniči se sa nemogućim. Išao je ispred svih, dižući u zrak jednu za drugom četničke zemunice. Ispod posljednjeg vrha, planiranog za taj dan, na koji je nosio zastavu sa šest ljiljana, ponestalo mu je municije za njegov RPG i motorolom zove komandanta da mu pošalje granate. "Je li dovoljno sedam", miješa se četnik u vezu. Mijenjaju frekvenciju i poslije kraćeg vremena Okan dobija ono što je tražio. Desetak minuta kasnije ovaj neustrašivi momak penje se na kotu tt 637, čime je akcija u svom prvom dijelu završena. Ostalo je već dio rutinskog posla za naše askere.

Uspostavlja se nova neprobojna linija u pravcu Javor-Kamen-Kik, odakle se pruža pogled bez prepreka ka Modriči i Savi. Plijen je ovog puta više nego bogat: Bst, ZIS, nekoliko PAT-ova i PAM-ova, gomila granata, ličnog naoružanja i sredstava veze. Četnici su ostavili bataljonsko skladište i neće začuditi ako ih UN optuže za nepoštivanje embarga na uvoz oružja za Armiju RBiH.

Zaplijenjena je i značajna dokumentacija, koja govori o metodama koje treba sprovoditi kako bi se nastavio genocid nad nesrpskim življem, koje živi na privremeno okupiranim teritorijama. Isto tako, zaplijenjeni materijal govori o ubjeđivanju srpskih generala, upućenim svojim vojnicima u rovovima, da "balije" nisu nadljudi, nego su samo obični vojnici koji su disciplinovani u obavljanju svojih zadataka. Koliko nisu u pravu, najbolje su se uvjerili isti četnici koji su tog dana bili u rovovima podno Visa.

O ovim uspjesima nadaleko se čulo, pa je predsjednik Predsjedništva RBiH, Alija Izetbegović, došao devet dana kasnije da obiđe novodostignute linije i čestita borcima i starješinama OG-2 na postignutim uspjesima. U pratnji našeg predsjednika našli su se i komandant Štaba Vrhovne komande Armije RBiH, armijski general Rasim Delić, komandant 2. korpusa, brigadni general Hazim Šadić, ministar unutrašnjih

poslova u Vladi RBiH, Bakir Alispahić, kantonalni predsjednik Izet Hadžić i drugi.

Komandant OG-2, Osman Puškar, upoznao je predsjednika Izetbegovića sa stanjem na ratištu u svojoj zoni odgovornosti, čvrsto obećavši da će i ubuduće odavde slušati samo dobre vijesti, dok predsjednik Izetbegović nije krio zadovoljstvo dostignutim stepenom organizacije u ovoj operativnoj grupi.

Ostaje da se pamti da su borci iz OG-2 još jednom demonstrirali vještinu i pokazali hrabrost kao malo gdje, što je najbolja garancija da je četnicima zemlja Bosna postala prebivalište opasno po život.

* * *

U kontraofanzivi, koju su poduzele jedinice koje okuplja Operativna grupa Gračanica, oslobođeni su teritoriji koji se protežu na oko 20 km^2, uspostavivši nove linije na relaciji Javor-Kamen-Kik. Ovog puta više nego obično pominjano je ime prvog "pantera" i svi su ponavljali

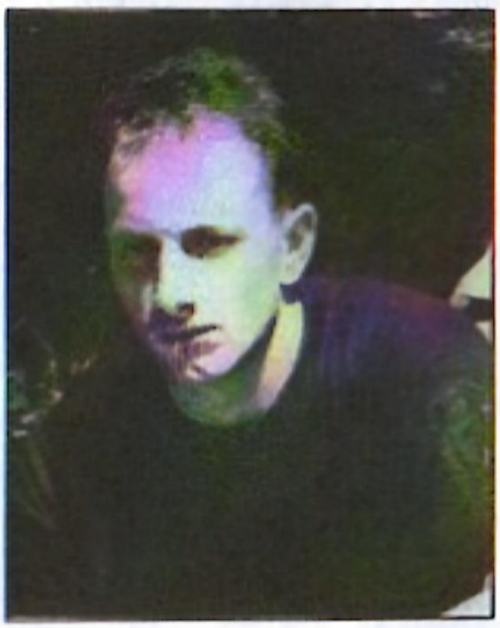

Okan je napravio čudo

Iako postajemo svjesni da je naša Armija nešto najbolje što je u posljednjih sto godina iznjedrio naš narod i učini nam se nepravednim isticanje jednog imena kada su svi najbolji, gotovo smo sigurni da ovoga puta niko neće uzeti za zlo što ćemo Okana istaći kao ime koje je, poslije posljednje akcije, kao puščano zrno prostrujilo prostorima Gračanice i okoline.

Dan poslije briljantne akcije gotovo da nije bilo susreta u kojem nije rečeno: "Jesi li čuo šta je Okan uradio?" Na ulici, u kafani, na sijelima po kućama, među borcima, svi su požurivali da istaknu kako je prvi "panter" među momcima koji su primjer svim jedinicama, bio udarna igla u dostizanju planiranih kota.

Sjećanja na ovog momka sežu još u prohladne dane aprila, kada sam ga sreo u neobično uređenoj kući u Lukavici. Dio "pantera" je tog dana

bio u svojoj "jazbini" i lješkarili su između akcija. Odmah su napomenuli da, ako hoćemo bilo šta sa njima, moramo to uraditi sa Okanom. A razgovor s njim je težak kao tuč i čovjek se dobro oznoji dok iz ovog momka izvuče desetak rečenica. Opet, najveći broj ljudi bi od onog što je za rata učinio napisao par romana i nekoliko scenarija za ratne filmove.

Kada je oslobođen Vis, savjetovali su nam da ga potražimo. Tada smo bili stari znanci. Kada je reporterac odradio svoje, popričali smo gotovo prijateljski. Javor je pao u četničke ruke i to ga je boljelo. Pitao sam ga, zar će tako teško biti osloboditi Javor. Odgovorio je da to neće biti nikakav problem. Vjerovao sam mu.

Kada je došao taj dan, doveo je svoje "Pantere" na zborno mjesto i poslije kratkih uputa rekao: "A sada za mnom i bez riječi."

Bio je to znak da se krene i da se radi po utvrđenom planu. Kada je ZIS dao znak za početak akcije, Okan je sa svojim momcima bio za četnike u vrlo nepovoljnom položaju. Zolje, ose i RPG-ovi su otpočeli u ritmu ovim momcima dobro znanom. Bradatim spodobama ostalo je još samo da spas potraže u paničnom bijegu. Svakako, ovdje skidamo kapu svim momcima koji su besprijekorno odradili svoj dio posla i pokazali kako se brani domovina. Negdje ispod Kamena Okanu je ponestalo granata za njegov RPG, koji je raznio nekoliko četničkih rovova i zemunica. Veza je odradila svoje i vrlo brzo se moglo dalje i zastava sa šest ljiljana zavihorila se na visini od 520 metara.

Korak bliže Savi, Modriči i drugim mjestima koja čekaju oslobodioce.

Trideset mjeseci rata i gotovo hiljada dana svakodnevnog izviđanja, napravili su od Okana ratnika prvog reda i više ni jedan ratni zadatak nije poseban problem. Život na liniji fronta i svakodnevna četnička granatiranja učinila si ga gotovo besmrtnim. Tamo gdje se pojavi, uliva sigurnost među pripadnike jedinica Armije R BiH, a četnicima se ledi krv u žilama.

Tako je bilo prilikom oslobađanja Oblića, Panjika, Vukovca, Visa. Tako je bilo i pri penjanju na kote Kika, Kamena i ponovnog oslobađanja Javora.

Više nije nikakva tajna da je svoju jedinicu naoružao najsavremenijim oružjem, koje je posjedovala bivša JNA, i da je kodeks ponašanja doveo na nivo najelitnijih jedinica koje u svijetu postoje.

Više nije nikakva tajna da su svi sigurni u uspjeh na liniji na kojoj predvodi svoje "Pantere".

15.10.1994. godine

Javljanje za RTV BiH

Borci Armije RBiI nezadživo idu u oslobadanje naše domovine.

Poslije nekoliko žestokih četničkih napada na linije odbrane na gračaničkom ratištu, združene jedinice OG-2 u snažnom kontraudaru oslobodile su teritorije površine preko 20 kvadratnih kilometara. Poslije nedavno oslobodene najviše kote Vis, oslobodene su još tri i to Javor, Jankovića brdo i Kik, koje stvaraju perspektivu za dalje napredovanje i silazak jedinica sa Trebave prema Modriči. "Tokom akcije oslobadanja još tri značajne kote na trebavskom ratištu, OG-2", kako ističe njen komandant Osman Puškar, "materijalno je i tehnički ojačala. Naime, prilikom oslobadanja Javora, Kika i Janković brda zarobljeno je mnogo MTS-a, izmedu ostalog top Z S 76 mm, bestrzajni top, PAM i PAT, velike količine granata, sitne municije i ličnog naoružanja. Takode, četnicima su naneseni veliki gubici u živoj sili."

Zanimljivo je istaći da je zaplijenjena dokumentacija ratnih zločinaca generala Ratka Mladića i Radovana Karadžića, koja govori o planovima genocida nad bošnjačkim narodom. Dio ove dokumentacije svakako će biti od velikog značaja za komisiju koja u Iagu uskoro otpočinje suđenje ratnim zločincima.

Ostaje nam da zaključimo da u novom odnosu snaga na terenu treba uskoro očekivati dalje napredovanje naših jedinica prema privremeno okupiranim teritorijama bosanskih gradova, prije svih Modriče i dalje prema rijeci Savi. Stanje medu našim borcima je takvo da im više niko ne može stati na put do konačnog oslobadanja Bosne i Iercegovine.

Ponovo na kućnom pragu

Mrazne su bile večeri i svitanja posljednjih dana studenog (novembra) mjeseca devedeset i četvrte godine. Vrela srca "bobovaca" bila su jača od hladnoće koja se slijegala na zaseoke Orahovice, Halvadžije, Mujagiće i Potoke, odakle su Bošnjaci bili protjerani a neki spaljeni zajedno sa kućama s kraja proljeća devedeset i druge godine. Nekoliko dana dijelilo je borce 212. oslobodilačke brigade od njihove godišnjice, od 03.12.1994. godine kada se navršavala godina dana od stizanja naredbe da se oformi jedna takva jedinica. Za devet mjeseci ratovanja "bobovci" su bili udarna pesnica svih akcija u Operativnoj grupi dva, ali kao da su za svoj dan željeli obradovati mještane Lukavca, Gračanice i naselja koja gravitiraju ovim mjestima.

U posljednjoj noći novembra u 03,30 javljeno je da je sve u redu.

Bio je to znak da su "bobovci" već pola posla uspješno priveli kraju. U ranim jutarnjim satima otpočinju svoj ratni ples i istjeruju četnike iz toplih zemunica. Jednog zatiču bez obuće, jer je zadužio tijesne čizme i predao se "ljiljanima". Vajo Konclović, kako se četo zvao, postupio je pametno, jer je tako sačuvao svoj život. Sam se uvjerio u suludost priča svojih pretpostavljenih o ponašanju naših vojnika prema zarobljenom neprijatelju.

Četnici u povlačenju ruše sve što se srušiti može.Ulazak u muslimanska sela poslije tridesetak mjeseci je gotovo sablasan. Život je zamro, veliki broj kuća pretvorio se u razvaline, a mine su bile razasute po svim njivama gdje su nekad mještani ovih sela uzgajali kulture koje su održavale život. "Bobovci" su ispunili svoje namjere i na proslavu svoje godišnjice stavili još jednu zlatnu tačku.

Ono što je bilo karakteristično jeste da je izvjestan broj stanovnika ovih zaselaka imao poneku dragocjenost zakopanu na svojim imanjima ili dvorištima i svi su oni imali i dodatnu radost koju im je donosila mogućnost da ponovo šetaju po zemlji koju su toliko puta preoravali, natapajući je svojim znojem.

Rijetki su bili sretnici čije su kuće imale čitave zidove i krov da su ponovo mogli otpočeti život u objektima u kojima su bili prije rata. Iako jako malo, bilo je i takvih.

Prvi Bošnjaci vraćaju se na svoje njive. Borci A R BiH omogućiće svima da žive gdje su prije rata živjeli.

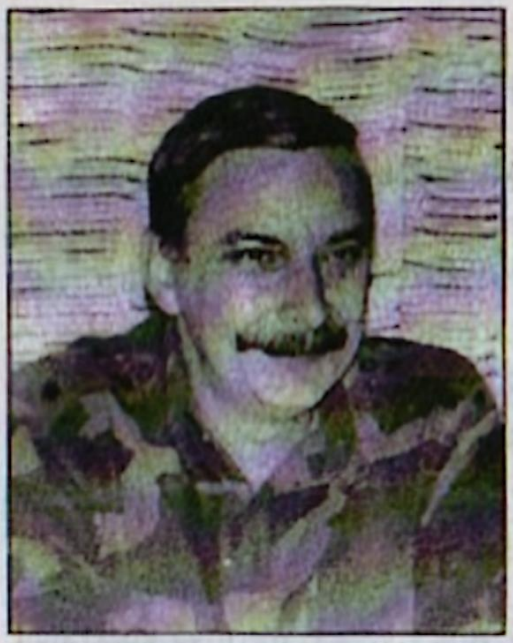

Bahrija Džananović, komandant 212. Bobr

Promijenili smo karakter agresije na BiH

"Brigada jeste prva oslobodilačka i u svom nazivu ima još BOSANSKA. Ideja i realizacija odvila se u OG-2 i inicirao ju je komandant Osman Puškar. Brigada je napravljena od postojećih snaga koje su nam tada bile na raspolaganju. Jednostavno, tada je jedan kvantitet u OG-2 prerastao u kvalitet. Od taktike i strategije odbrane prešlo se u oslobodilački rat, tako da je 212. dobila šansu da bude prva oslobodilačka brigada. Kasnije su stvorene još neke brigade takvog karaktera. Nekako, baš u tom vremenu, bilo je uvriježilo mišljenje da će se rat završiti za zelenim stolom. Mi smo se opredijelili za soluciju oslobodilačkog rata. Što se tiče OG-2, tu dilema ni problema nije bilo. Brigadu smo stvorili iz postojećih snaga i postojećeg MTS-a. Jednostavno smo iskoristili kvantitet i stvorili 212. brogadu. Došlo se do spoznaje da Armija ima snage za jedan oslobodilački rat. Prvo postrojavanje jedinice izvršeno je 01. marta 1994. godine, mada je naredba za formiranje brigade stigla 03.12.1993. godine, što se uzima kao dan formiranja jedinice, znači u vrijeme sukoba s HVO i kada smo svi bili više gladni nego siti. Tačno je da je brigada formirana u trenucima kada je sve izgledalo bezizlazno. Meni je povjeren zadatak da formiram brigadu. Odabrao sam tim starješina i sjećam se da mi je tada Baja, pomoćnik komandanta za pozadinu, rekao: "Komandante, krećemo sa ledine." I zaista se formirala u najkritičnijem momentu - nije bilo gore ni na početku rata. Nismo imali faktički ništa. Dešavalo se da svi zajedno danima bukvalno gladujemo. Nismo imali ni šta jesti, jeli smo mekinje. Ali, sve je to stalo na svoje noge. Rekao sam im: "Nemojte išta da tražimo dok nešto ne uradimo." Tako je i bilo.

Mi smo prije uzimali od ostalih brigada, a sada oni uzimaju od nas. Moral je bio povoljan i to je ono što je opredijelilo da brigada stane na svoje noge. Borcima je dotadašnji način ratovanja jednostavno bio dotužio. Postojala je jedna pozitivna motivacija da se napravi nešto

drugo. To je bio jedan od ključnih momenata, taj moral kod ljudi, a drugi ključni momenat za formiranje ove brigade, već sam rekao, je prerastanje kvantiteta u kvalitet, znači momenta kada je Armija narasla i kada se trebala preformirati u nešto drugo.

Odmah po formiranju brigade, u relativno kratkom periodu, izvršili smo niz uspješnih zadataka, naravno u sadejstvu sa drugim brigadama. Jedan od naših prvih zadataka bio je Vijenac, strateški veoma bitna kota, ne samo za region, nego i za Republiku i u vojničkom smislu, a vjerovatno i u političkom i previrednom, u pravcu omogućavanja rada privrede Lukavca. Taj uspjeh je došao u momentu kada nam je trebao vojnički uspjeh da se povrati snaga, vjera, moral. Na tu kartu smo igrali. Prije Vijenca bila je jedna manja akcija, Stambene kako ih zovu. No, Vijenac je bio jedan od presudnih momenata za dalje uspjehe i za podizanje borbenog morala.

Blic-krig (blitz-crieg) je taktika koju primjenjuje 212. brigada i inače je svojstven ovom ratu. Ovakav rat još nije zapamćen i ne može se pročitati ni u kakvim knjigama. Taktika ratovanja 212. bazira se na upotrebi svih raspoloživih snaga, od pješadije, artiljerije, do svega ostalog, kako bi se zadatak mogao izvesti takvom brzinom. Vijenac je bio prva žrtva takve taktike. Na kapu Vijenca se izbilo za 20 minuta i postavila se zastava. Ali to nije sve, niti je tad gotovo. Mjesecima prethode pripreme. Sve se radi veoma pažljivo, ni jedna sitnica se ne smije previdjeti, kako bi se izveo taj blic-krig.

Nakon Vijenca slijedi nekoliko manjih akcija, malo smo radili na Majevici, malo na Kladnju i onda smo otišli na Vozuću. Vozuća je bila jedno veliko iskustvo. Bilo je interesantno. Mnogo toga smo vidjeli, naučili. Kad su, praktično, svi moji borci prešli preko Vijenca, znali smo da će Vis biti izuzetno lakša akcija. Ni jednog trenutka nismo sumnjali u uspješnost akcije, pogotovo računajući na snage 111. brigade. Oslobađanjem Orahovice, Halvadžija, Mujagića Potoka, omogućili smo našem narodu povratak na ognjišta.

Na kraju da kažem da smo dobili jedan nov kvalitet u ratovanju. Do sada nismo ovako ratovali i oslobađali teritorije. Njihova tehnička nadmoć u početku je bila nesporna. Za nas je bilo bitno da naviknemo na rat, na zvuk granate, na sve ove uslove. Četnici su nam svojim silnim granatiranjima i napadima pomogli da očvrsnemo i stanemo na svoje noge. Mi smo jak narod, možemo dosta toga što oni neće moći. Oni su se ispucali. Oni su ispucali svoj ratni zanos. Imaju puno žrtava. Mi smo se odbranili, sačekali, vidjeli i krenuli u oslobodilački rat opamećeni."

Pogovor

Pregršt tekstova unutar korica ove knjige plod su želje da se dotaknu datumi koji su u zoni odgovornosti OG-2, obilježili godinu iza nas. Nema sumnje da će upravo ta godina ostati zabilježena kao veoma uspješna godina, kako u zoni odgovornosti OG-2 tako i u cijeloj Bosni i Iercego - vini.

Ovladavši novim teritorijama, borci slobodnih dobojskih teritorija, Gračanice i Lukavca su pokazali da su u proteklim godinama rata izrasli u ratnike spremne suočiti se sa najtežim ratnim zadacima. Rezultat toga je da se u godinu u kojoj jesmo ušlo u dosta povoljnijem položaju, nego li je to bilo na početku 1994. godine.

Kako to obično biva u ovakvim situacijama, opterećeni različitim obzirima i situacijama sasvim drugačije prirode, nismo u mogućnosti pružiti više i uraditi bolje, ali podatak da protekloj godini stvaramo poseban prostor dovoljan je razlog da se, ipak, nešto učini.

Kada se pogleda značaj ovako jednog nevelikog projekta, vidi se, ipak, da on trasira jedan širi, prohodniji put, koji će, nadamo se, svima donijeti više zadovoljstva.

Autori

ARMIJA
REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE